

III: Spørgsmål om mobilitet

Hvor den registerbaserede analyse siger noget om hvorledes befolkningen flytter, hvor lang tid de befinder sig i de enkelte steder, og om mulige sammenhænge mellem forskellige socioøkonomiske parametre og mobiliteten. Analysen kan ikke sige noget om intensioenerne bag flytningerne. Eksempelvis hvad der er afgørende for om man vælger at flytte fra ét sted til et andet, hvilke tanker der ligger bag flytningen, og slet ikke noget om de situationer, hvor nogen måtte have haft overvejelser om at flytte, men ender med at afholde sig fra at gøre det i praksis, eller eventuelt fortryder at de er flyttet.

Den registerbaserede analyse har den klare kvalitet, at man gennem registreringerne kan sige noget om hvad man har gjort i praksis. Og når man kobler disse mønstre med forskellige socioøkonomiske parametre, eksempelvis køn, alder, indkomstforhold, uddannelse m.m., får man mulighed for at teoretisere over hvilke årsagssammenhænge der i givet fald kan forklare det slutmønster man konstaterer. I mange situationer vil det være muligt, at nå frem til et sæt af rationelle forklaringer på de hidtidige flytningsmønstre. Historisk set har det været muligt, at skabe rimeligt fornuftige forklaringsmodeller som har kunnet bruges i relation til fremskrivning af fremtidige forventelige konsekvenser.

Det er imidlertid i stigende grad erkendt, at sådanne forklaringsmodeller har stadig mere begrænset anvendelighed på grund af markante forandringer i den samfundsmæssige udvikling. Hvor de hidtidige bosætningsstrukturer, ressourceanvendelser og demografiske parametre har været i rimelig grad forudsigelighed, er dette ikke længere tilfældet. Eksempelvis har det de sidste årtier været særdeles vanskeligt, at udarbejde befolkningsfremskrivninger, fordi både individuelle og familiemæssige præferencer har undergået en række markante forandringer. Man skal selvsagt være varsom med, at bruge de rationaler som kan udledes fra de historiske data i forhold til eventuelle fremtidige flytningsmønstre.

Man er langt bedre stillet når det gælder forståelsen for fremtidige mobilitetsmønstre, såfremt man kobler de faktiske flytningsmønstre med folks egen forståelse af flytningerne. Herunder blandt andet spørgsmål om hvad der kan være afgørende for om man vælger at flytte eller at blive boende. Og tilsvarende i hvilket omfang et ønske om flytning fra ét sted til et andet er udtryk for en valgt løsning på et enkeltstående problem. Eksempelvis at skaffe sig et arbejde. Eller om det er udtryk for en mere langsigtet strategi, hvor den enkelte flytning blot er at betragte som et enkelt skridt mod et mere langsigtet mål.

Denne type af spørgsmål kan mest hensigtsmæssigt stilles i forbindelse med en spørgeskemaundersøgelse, hvor en række kvalitative parametre på en relativt simpel måde kan rettes til et relevant udsnit af befolkningen. Og sammenholdt med de registrerede flytningsmønstre giver denne fremgangsmåde et mere præcist billede af, hvad man vil kunne forvente rent mobilitetsmæssigt. Problemet er imidlertid, at der ikke altid er en klar sammenhæng mellem hvad man mener at vil gøre, og hvad man gør i praksis.

a) Baggrund for analysen

Formålet med de to delanalyser – den spørgeskema baserede repræsentative undersøgelse af hvad befolkningsgrupper i Grønland måtte have af ønsker, ambitioner og perspektiver i forhold til fremtiden, og den interviewbaserede undersøgelse af i hvilket omfang og på hvilke måder disse ambitioner og ønsker måtte kunne realiseres – således at uddybe og præcisere af nogle af de tendenser der konstateres i den registerbaserede analyse, ikke mindst i de tilfælde hvor der forekommer væsentlige brud i tendenserne. Men samtidig også udpege hvilke faktorer der i fremtiden kan være afgørende for hvorledes flytningsmønstrene ændres. Som nævnt kan registerdata på den ene side vise i hvilket omfang de befolkningsmæssige forandringer foregår, og herunder vise den rolle mobiliteten spiller i forandringsprocessen. Desuden kan koblingen

mellem befolkningsforandringerne og de socioøkonomiske parametre give et indtryk af hvilke socioøkonomiske faktorer der kan påvirke beslutninger om, at flytte eller forblive på stedet. Men de individuelle begrundelser for, at forblive eller flytte kan kun beskrives gennem en kvalitativ analyse, som kan forholde sig mere dybtgående til de kvantitative parametre. Den præcise udformning af spørgsmålene, og beslutninger om hvorvidt der skal spørges via spørgeskemaer eller interviews afhænger meget af den aktuelle situation, herunder hvilke indsamlings- og analysekapaciteter der står til rådighed.

I den foreliggende analysesammenhæng har den valgte model været en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse som har skullet være repræsentativ i forhold til følgende hovedparametre: køn, fødested (født i eller udenfor Grønland), bosætning (bosiddende i by eller i bygd) og region. Når det gælder sidstnævnte parameter har der været tale om store overvejelser vedrørende hvilken form for regionalisering det har været hensigtsmæssig at operere med. Ved at operere med eksempelvis den gamle kommunestruktur ville man få et ret detaljeret billede, men samtidig få nogle repræsentationsmæssige problemer. Såfremt udvælgelsen af personer til analysen i eksempelvis gruppen af kvinder født udenfor Grønland og bosatte i bygderne ville det i praksis medføre, at stort set samtlige kvinder i denne gruppe skulle besvare spørgeskemaet for at denne gruppe ville være repræsentativ. Som illustration kan nævnes at netop denne gruppe blot omfatter 11 personer i Diskobugten (Kan, Aas, Qas, Ilu, Qeq), 15 personer i Nord- og Østgrønland (Qaa, Upe, Uum, Amm, Itt), 14 personer i Sydgrønland (Nan, Qaq, Nar, Ivi, Paa) og 37 personer i Midtgrønland (Nuu, Man, Sis). Med de valgte nøgleparametre ville man med den gamle kommunestruktur desuden ende med, at godt 4-5000 personer skulle besvare skemaet, og dette blev på forhånd vurderet som urealistisk.

Et oplagt alternativ ville være, at benytte den nye kommunestruktur, idet dette både ville reducere kravet til antallet af udfyldte skemaer, ligesom repræsentationen indenfor de nævnte grupper ville øges ganske væsentligt. Omvendt ville sammensætningen af nogle af kommunerne betyde en tilstrækkelig dækkende repræsentation for en række livsformer. Mest tydeligt i den nye Sermersooq kommune, hvor de særlige østgrønlandske karakteristika så at sige ville blive ”overdøvet” af det befolkningsrige Vestgrønland.

Når der blev valgt en anden strategi, nemlig at bruge en regionsinddeling som i store træk tidligere har været anvendt i planlægningsmæssig sammenhæng, skyldes det således, at denne struktur i langt højere grad muliggjorde en god dækning af de regionale forskelle i socioøkonomiske karakteristika, og samtidig opnå repræsentation indenfor hovedparametrene gennem et rimeligt antal spørgeskemaer i størrelsesordenen 1500 styk. Samtidig viste det sig, at der i denne strategi ville være et rimeligt stort antal personer i de særlige grupper. Som illustreret gennem eksemplet med kvinder født udenfor Grønland og bosat i bygder – som sikrede at man kunne operere med et fornuftigt frafald i besvarelsene.

Yderligere har der som baggrund for den valgte regionaliseringsmodel været gennemført en helt overordnet socioøkonomisk klyngeanalyse med udgangspunkt i kommunedata fra den gamle kommunalstruktur. I klyngeanalysen ser man på hvilke steder ligner hinanden mest i forhold til en række parametre, og i denne situation har analyse været baseret på grundlæggende demografiske og økonomiske data (aldersstruktur, indkomstkilde). Og resultatet heraf viser at den valgte regionalisering i overvejende grad formår at sammenstille regioner hvis livsformer og sociale og økonomiske karakteristika i høj grad er sammenfaldende.

I praksis betyder det, at den registerbaserede analyse har benyttet sig af den højest mulige opløsningsgrad, nemlig den gamle kommunestruktur, som derved giver den bedst mulige detailrigdom. Spørgeskema analysen har i stedet sigtet mod repræsentativitet indenfor en række nøglevariable, og opererer derfor med regioner med intern konsistens, det vil sige regioner hvor de gamle kommuner der indgår i regionerne ligner hinanden bedst muligt.

i. Analysens hovedelementer

I forbindelse med udarbejdelsen af spørgeskemaet er der en række faktorer som har været omdrejningspunkt for analysearbejdet, og som derfor så vidt muligt skulle indlejres i skemaet. I

det følgende skal der gives et overordnet rids af hvilke overvejelser der har ligget til grund for skemaets endelige udformning.

De helt grundlæggende sæt af spørgsmål retter sig mod de adspurgtes umiddelbare holdninger til mulighederne for at flytte. Ud over det meget simple spørgsmål om vedkommende kunne tænke sig, at flytte for at få arbejde andetsteds, har spørgsmålene i denne kategori fokusere på, hvem det i tilfælde af flytning i givet fald skulle med, og hvilke faktorer der kunne tænkes at være drivende for flytningen. Der spørges derfor til hvorvidt flytning sker alene, eller med familien, om man bare søger arbejde i al almindelighed, eller hvad det er der i fald man søger bestemte udfordringer gør flytning til et specifikt arbejde og/eller i en specifik by eller bygd interessant. Er det eksempelvis nogle overvejelser vedkommende allerede har haft, og i givet fald i arbejdsmæssig sammenhæng. Eller er det nogle overvejelser vedkommende har haft, uafhængig af de arbejdsmæssige sammenhænge. Når der gøres disse overvejelser er der så andre i familien som har haft samme overvejelser og hvad har i givet fald været begrundelserne. Eller har der eventuelt været modstand mod ideen i dele af familien? Er der i givet fald tale om tidsmæssige og ressourcemæssige rammer for en sådan flytning, for eksempel om det kan ske med det samme, eller om det skal vente til børnene har en vis alder, om det forudsætter, at flere i familien får arbejde samtidig og lignende. Og endelig om det er noget som diskuteres, og hvis det gøres, i givet fald i hvilke sammenhænge foregår sådanne diskussioner.

Når man skal vurdere reaktionen på spørgsmålenes vedrørende mobilitet kan det være vigtigt, at sættes svarene ind i en ramme som vedrører personens tilhørsforhold til det nuværende lokalsamfund. Det drejer sig eksempelvis om spørgsmål som eksempelvis hvor personen er født og opvokset, hvor forældrene bor, og hvor gamle de er. I forhold til den nærmeste familie er der også spørgsmål om vedkommende er gift og har familie, hvorfra ægtefællen i givet fald stammer, hvor ægtefællens forældre bor, og ligeledes hvor gamle de er. Hvis den adspurgte har børn, så er der spørgsmålet om hvor mange og hvilke aldre, samt hvor de er født. Det handler i høj grad om tilknytningsforholdet, både for den adspurgte, men i lige så høj grad de umiddelbare nærmeste. Er alle fra samme sted giver det et stedsfællesskab, medens forskellige fødsels- og opvækstforhold giver en anderledes mangfoldighed. I denne sammenhæng kommer desuden spørgsmålet om, der er nogle umiddelbare familiemæssige relationer i lokalsamfundet. Og hvis man er tilflytter, så spørgsmål om hvorfra vedkommende kommer, og hvor længe han/hun har boet på stedet. Og som en yderligere dimension, spørgsmål om tidligere flytningsmønstre – hvor har vedkommende boet, hvor længe etc. Flytningserfaringer påvirker i høj grad holdningen til lokaliteten fordi det, at have levet under andre vilkår kan være med til at sætte et andet perspektiv på tilværelsen.

Tilhørsrelationerne handler ikke kun om tilstedeværelsen, men også om lokalsamfundets fysiske og boligmæssige rammer. Hvordan opleves lokalsamfundet eksempelvis i forhold til boligkvalitet, kvaliteten af fælles faciliteter, adgang til fysiske ressourcer såsom vand, el, etc? Ligesom et væsentligt omdrejningspunkt er de sociale ressourcer, eksempelvis adgang til læge, tandlæge, kommunekontor m.m. Og hertil kommer oplevelsen af de ydre fysiske rammer, eksempelvis fangst- og fiskerimuligheder, muligheder for fritidssejls m.m., naturen etc. Er det noget man benytter sig af, og hvordan fungerer de eksempelvis både som oplevelses- og udnyttelsesbasis, og som ramme for en række af de sociale funktioner i lokalsamfundet?

Hvor det første trin i udspørgningen handler om tilstedeværelse og struktur af de fysiske og sociale rammer, så handler næste trin om den individuelle vurdering af disse rammer.

Hvad er de gode sider ved lokalsamfundet, hvordan er tilknytningen til forskellige sociale aktiviteter på individuelt og familiemæssigt basis, og hvordan er tilknytningen til forskellige sociale aktiviteter på kollektivt basis, eksempelvis gennem sportsklubber og lignende? Og hvis der er børn i børnehave/vuggestue/skole, hvordan er så tilfredsheden med disse institutioner, og hvordan opleves børnenes trivsel? Er personen ikke blot bruger af sådanne kollektive sammenhænge, men også involveret i deres funktion, f.eks. gennem skolebestyrelse, fritidsordning, sportsklub m.m.? Udnytter personen de lokale fangst- og fiskerimuligheder? I givet fald, hvor tit, og med hvilke formål? Og det samme spørgsmål rettes mod udnyttelsen af

naturen i øvrigt. Hvis den udnyttes, for eksempel til udflugter og lignende, hvor tit sker dette, og med hvilke formål?

Og parallelt med de gode sider rejses spørgsmålet om hvad der kan være de mindre gode sider ved lokalsamfundet. Hvilke begrænsninger er der i forhold til det fysiske miljø og de fysiske rammer, hvordan fungerer transport og infrastruktur, og hvilke problemer gør sig gældende i forhold til det sociale miljø?

Et centralt spørgsmål i forhold til den overordnede målsætning i analysen er arbejdets betydning for personen. Det drejer sig eksempelvis om spørgsmål som relaterer sig til personens nuværende arbejde, hvor længe det har varet, hvilke tidligere beskæftigelser personen har haft. Ligeledes handler det om hvilke kvalifikationer personen har, hvorvidt det nuværende eller tidligere beskæftigelser har svaret til kvalifikationerne, og hvilken rolle det spiller om beskæftigelsen svarer til kvalifikationerne.

Det handler imidlertid ikke blot om tilstedeværelse af arbejde, men i lige så høj grad om hvad der i den adspurgtes øjne et godt arbejde. Og typisk vil det være nødvendigt, at konkretisere det ved at give eksempler herpå. Hvordan definerer respondenter eksempelvis forskellige faktorer såsom løn, arbejdstid, position, ferie- og fritidsordninger, arbejdsklima, gode kolleger etc? I karakteriseringen, og hvordan vejer de forskellige faktorer ind i forbindelse med valg af arbejde. Hvordan vægter personen eksempelvis arbejdet i forhold til andre af livets aktiviteter, såsom fritidsmuligheder, sociale og økonomiske vilkår i øvrigt, og hvilken rolle spiller det, at eventuelle ægtefæller har arbejde som vedkommende er tilfreds med? På linje med de foregående spørgsmålsgrupper handler det ikke kun om den adspurgtes, men også om andre familiemedlemmers beskæftigelse og kvalifikationer, og erfaringer i den forbindelse.

En yderligere dimension i relation til arbejdet er selvsagt spørgsmålet om arbejdsløshed. Har vedkommende eksempelvis prøvet, at være arbejdsløs, og i givet fald hvor ofte og hvor længe? Hvordan klarede vedkommende/familien situationen, og hvilke økonomiske og sociale konsekvenser havde det? Er der andre i familien som på tilsvarende måde har oplevet arbejdsløshed? Hvilke økonomiske og sociale konsekvenser havde det?

Når svarene på de foregående spørgsmål skal vurderes i relation til den overordnede problemstilling om mobilitet, må man se på om vedkommende allerede har erfaringer vedrørende mobilitet, eller om det er et nyt område for vedkommende. Det drejer sig eksempelvis om spørgsmål som relaterer sig til hvorvidt personen selv har haft erfaringer med flytning, herunder flytning med henblik på arbejde. Hvad var i givet fald sammenhængen, hvorfor og hvortil blev der flyttet, og hvor længe? Og hvad var så erfaringerne?

Da fokus godt nok er på den adspurgte, men omgivelserne for vedkommende kan være en afgørende faktor, spørges også til i hvilket omfang en eventuel ægtefælle har erfaring med flytning, herunder flytning med henblik på arbejde. Der spørges til hvilken sammenhæng det i givet fald handlede om, hvorfor, hvortil, og hvor længe flytningen foregik, og ikke mindst hvilke erfaringer der var høstet. Og ikke blot for den adspurgte, men også til hvorvidt der er andre i familien med sådanne erfaringer, og i givet fald hvem, og hvilke erfaringer det drejer sig om.

I et tidligere spørgsmålsæt blev fokus lagt på oplevelsen af lokalsamfundet, herunder vurderingen af betydningen af en række overordnede forhold i relation til fysisk og social struktur. Disse spørgsmål følges op med en række uddybninger som sigter mod en forståelse af respondentens mere generelle holdninger til levevilkårene, som de tager sig ud udenfor den stedsbetingede kontekst.

Det handler eksempelvis om hvilken rolle boligkvalitet og boligpris for vedkommende, og hvad der i det hele taget opfattes som en god bolig. Tilsvarende spørges til hvilken rolle eksempelvis forsyningen med dagligvarer spiller for vedkommende, og om sådanne faktorer kan være udslagsgivende, når beslutninger om flytning skal tages. Også tilstedeværelse af grønlandsk proviant kan ses som en væsentlig betingelse som må medtages som en del af levevilkårene. Og hertil kommer muligheden for, at benyttes sig af egen fangst og fiskeri, eller i en hel anden ende af levevilkårene, hvilken rolle spiller forsyningen med daginstitutioner,

skoler og uddannelsesfaciliteter i øvrigt, og hvordan vurderes adgangen til transport mulighederne for dagliglivet?

Og i forhold til spørgsmålet om flytning rejses helt konkret spørgsmålet om, hvilken rolle opfyldelsen af det der kan karakteriseres som ”et godt liv” i givet fald spiller for muligheden af at flytte: Hvilke arbejdsmuligheder, udmøntet som typer af arbejde, lønforhold, beskæftigelse for eventuel medrejsende familie; hvilke bomuligheder, i form af typer af bolig, social infrastruktur, omgivelser i øvrigt, tilbud af offentlige faciliteter m.m.; hvilke levevilkår, typisk i form af fysisk og social service, herunder skoler, børnehaver; og hvilke adgangsforhold, eksempelvis i form af infrastrukturelle rammer såsom transportmuligheder, transporthyppighed m.m.

Da mobilitetsanalysen sigter mod, at klarlægge de mulige regionale konsekvenser og ændringer i erhvervsstrukturerne som følge af introduktionen af nye aktiviteter, Det helt overordnede spørgsmål, er selvsagt om holdningen til mobilitet i forhold til job, ansættelsesforhold og lignende.

Det er ikke nødvendigvis givet, at beskæftigelsen vil medføre tilflytning til det nye sted. Migrantarbejde i forskellige former, eksempelvis under ”trawlerlignende forhold” med 2-4 uger på arbejde efterfulgt af et tilsvarende antal uger hjemme kan være en mulighed. Eller en arbejdsuge med eksempelvis tre arbejdsdage, en rejsedag og tre hjemmedage kunne være en anden mulighed. De to eksempler er langt fra udtømmende, men i spørgeskemadelen må man operere med nogle overskuelige kategorier, medens der i interviewene er større frihedsgrader når det gælder forslagene.

Vigtigt i den forbindelse er, hvorvidt den adspurgte har hørt om andre former for ansættelse, for eksempel muligheden for at blive boende med familien, og så arbejde som migrantarbejder, og hvis dette kunne være en mulighed, hvilke ordninger kunne vedkommende i givet fald forestille sig. Hvad ville det i givet fald betyde i form af krav til arbejdsstedet? Ville det i givet fald være krav til arbejdsstedet i form af løn, boliger, transport, sociale aktiviteter m.m., og skulle boligforholdene give mulighed for at familien kunne komme på besøg? Ville det udløse særlige krav med hensyn til lønforhold, eksempelvis i form af bonus efter fratrædelse, bestemt af ansættelsens længde, og kunne det eksempelvis betyde fri hjemtransport og lignende? Ville det også stille nogle krav til hjemstedet, eksempelvis ekstra muligheder for børnepasning, hel- eller deltidsarbejde for ægtefællen og lignende. Og hvor lang tid kunne et sådan ansættelsesforhold i givet fald fungere? Ville det være for resten af arbejdslivet, eller for kortere perioder, eksempelvis 1 år, 2 år og lignende?

Som det fremgår drejer det sig om mange aspekter der må inddrages for, at få et rimeligt klart billede af vilkårene, og data vedrørende de enkelte elementer findes tilgængelige i baggrundsrapporten for den foreliggende rapport. Medtaget hér er en del af de mest centrale problemstillinger som, i sammenhæng med de øvrige analyser, giver et oversigtligt billede af mobilitetens forskellige aspekter i Grønland.

ii. Analysens metode

Som det har været fremhævet tidligere har udgangspunktet for den samlede analyse været spørgsmålet om generel mobilitet i det Grønlandske samfund, men i høj grad med henblik på, at kunne besvare spørgsmål om fremtidige befolkningskarakteristika og ikke mindst de mulige konsekvenser af ændringer i erhvervs- og arbejdsmarkedsstrukturer. Formålet med de kvalitative uddybelser har i denne forbindelse to formål. På den ene side skal de gå i dybden med årsager til flytning eller mangel på flytningsaktiviteter, herunder spørgsmål om motivationsfaktorer, og faktorer i øvrigt som på andre måder påvirker beslutningsprocesserne. Og herudover – især i interviewdelen (næste kapitel) - specielt at fokusere på hvorledes holdninger og ideer om hvad man ønsker at gøre ikke nødvendigvis medfører, at hensigtsserklæringer føres ud i livet.

Det har været målsætningen, at spørgeskemaundersøgelsen skulle være repræsentativ på et 95 pct. sikkerhedsniveau i forhold til fire udvalgte strategiske variable:

- For det første fødested med mulighederne *Født i Grønland*(FIG) og *Født udenfor Grønland*(FUG)
- Dernæst *Køn*,
- For det tredje i forhold til bosættelse i henholdsvis *By* og *Bygd*
- Og endelig i forhold til region, idet der opereres med *Fire regioner*:
  - o Region 1: Qaanaaq, Upernavik, Ammassalik, Ittoqqortoormiit og Uummannaq
  - o Region 2: Sisimiut, Maniitsoq og Nuuk
  - o Region 3: Ilulissat, Aasiaat, Kangaatsiaq, Qasigiannuguit og Qeqertarsuaq
  - o Region 4: Nanortalik, Qaqortoq, Narsaq, Ivittuut og Paamiut

På grund af problemet med den meget lille gruppe af personer født udenfor Grønland og bosat i bygder, ikke mindst når det gælder gruppen af kvinder, har der for denne hele gruppen af personer født udenfor Grønland og bosat i bygder været opereret med en anden regional repræsentativitet. Denne repræsentativitet kan karakteriseres som "center-regionen" bestående af Sisimiut, Maniitsoq, Nuuk, Ilulissat, Aasiaat, Kangaatsiaq, Qasigiannuguit og Qeqertarsuaq, og en "periferi-region" omfattende Qaanaaq, Upernavik, Ammassalik, Ittoqqortoormiit, Uummannaq, Nanortalik, Qaqortoq, Narsaq, Ivittuut og Paamiut. Igen har baggrunden for sammenlægningen været spørgsmålet om hvilke af de gamle kommuner der ligner hinanden mest.

Flere andre strategiske variable har været under overvejelser, eksempelvis alder og uddannelse.

Men ved aldersopdelingen ville kravene til et rimeligt antal grupper øge antallet af respondenter betragteligt for, at få en rimelig dækning i hver gruppe. Så i forhold til alderskravet er valget i stedet faldet på, at begrænse interviewene til den potentielle arbejdsstyrke som er blevet sat til aldersgruppen på 15-60 år.

I forhold til uddannelse ville spørgsmålet om antallet respondenter ligeledes være et problem. Spørgsmålet om adgang til relevante uddannelsesdata har gennem hele projektet været et grundlæggende problem, som det kun har været muligt at håndtere på et relativt basalt niveau.

iii. Spørgeskemaet og interviewguiden

Arbejdet med udarbejdelse af spørgeskemaet har fokuseret på to forhold. For det første udvælgelse af hvilke spørgsmål som har været vurderet som værende de væsentligste i forhold til den overordnede problemstilling. Og for det andet udarbejdelsen af spørgsmålene i en sådan form og på en sådan måde, at besvarelserne ville give entydige resultater, uanset hvem respondenterne ville være. En vigtig faktor har imidlertid sat væsentlige grænser for skemaets udformning, nemlig ønsket om at det skulle være muligt, at gennemføre besvarelsen indenfor en tidsramme af halv- til 1 time. Erfaringer siger at besvarelser som strækker sig ud over dette tidsinterval giver mulighed for, at besvarelseskvaliteten mellem de første og de sidste spørgsmål afviger for meget.

Indsamlingen af skemaerne er foregået med anvendelse af tre forskellige metoder.

I det omfang det har været muligt er indsamlingen sket via et web-baseret spørgeskema hvor gruppen af udvalgte respondenter har haft mulighed for at logge ind på skemaet og udfylde det. For at forhindre uautoriseret login har gruppen af respondenter fået tildelt entydige brugernavne og passwords.

For personer uden e-mail har der været fremsendt skemaer via almindelig post og returneret gennem frankeret svarkuvert.

Endelig har der, som supplement til ovenstående, været gennemført en række telefoninterviews af respondenter som ikke har besvaret skemaet via web eller post.

En nærmere gennemgang af udtrækningsproceduren og besvarelsesfordelingen på de anførte kategorier findes i baggrundsrapporten.

Inden præsentationen af de enkelte besvarelser forelægges, skal der gives en kort oversigt over struktur og indhold i det udarbejdede spørgeskema således, at det er muligt at danne sig et overblik over de overordnede formål med spørgsmålene.

I spørgsmålsgruppe 1 handler det om spørgsmål som handler om den adspurgte og vedkommendes husstand. Formålet med denne del af skemaet er, at sikre helt basale informationer vedrørende respondenterne, og omfatter følgende spørgsmål:

- 1) Køn
- 2) Fødselsdato
- 3) Sted hvor vedkommende er vokset op, med valg fra liste over samtlige bosteder i Grønland
- 4) Ægteskabelig status
- 5) Husstandens størrelse
- 6) Nuværende bosted, med valg fra liste over samtlige bosteder i Grønland.

I spørgsmålsgruppe 2 er udgangspunktet eventuelle flytningsaktiviteter indenfor de seneste 5 år. Som udgangspunkt for analysen ønskes en overordnet oversigt over flytningsmønstrene og flytningsårsagerne, idet det giver mulighed for, at sammenholde de hidtidige mønstre med forventningerne til fremtiden. Denne gruppe omfatter følgende spørgsmål:

- 7) Karakteristik for seneste flytning med angivelse indenfor kategorierne: Bygd til by; Bygd til bygd; By til bygd; By til by; Danmark til by; Danmark til bygd; Øvrige udland til by; Øvrige udland til bygd; Grønland til Danmark eller øvrige udland.
- 8) Årsag til flytning indenfor kategorierne: Eget arbejde; Partners arbejde; Egen uddannelse; Partners uddannelse; Barn/børns uddannelse; Flytte med forældre; Familiemæssige ændringer; For oplevelsens skyld; En eller flere i familien følte sig ikke hjemme; Andre grunde.

I spørgsmålsgruppe 3: Fremtidige flytninger. Formålet med denne gruppe er identifikationen af de væsentligste årsager til de forventede flytninger, herunder hvilke overvejelser respondenterne har gjort sig i forhold til ønsker om arbejde og bosætning, og omfatter følgende spørgsmål:

- 9) Forventning om at flytte indenfor 5 år
- 10) Sandsynlighed for flytning indenfor: 1 år; 1-2 år; 3-5 år; ved ikke.
- 11) Udpegning af steder med interesse for tilflytning baseret på en liste over kommuner med angivelse af by, bygd og stationer, samt destinationerne Danmark, Øvrige udland og "ved ikke".
- 12) Hvem skal flytte med, indenfor kategorierne: Ægtefælle/partner; Barn/børn; Forældre; Øvrige familie/venner; Alene; Andre.
- 13) Årsager til overvejelserne om flytning indenfor kategorierne: Ønske om arbejde; Ønske om andet arbejde; Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet; Ønsket om bedre arbejdsforhold; Ønske om at få en bedre løn; Karrieremæssige muligheder; Fritidsmuligheder; Bolig; Egen uddannelse; Partners uddannelse; Familiære årsager; Føler sig ikke hjemme på nuværende bosted; Helbredsmæssige årsager; Offentlige tilbud; Transport; Andet.
- 14) Karakteristik vedrørende ønske om arbejdsforhold indenfor kategorierne: Lønforhold; Karrieremulighed; Mulighed for ekstra-/overarbejde; Brug af kvalifikationer; Brug af uddannelsesmæssige kvalifikationer; Mulighed for videre-/efteruddannelse; Arbejds miljø; Ikke ønske om at arbejde på det nye bosted.
- 15) Andre forhold med betydning for overvejelse om flytning indenfor kategorierne: Socialt netværk/familie; Kulturelle tilbud; Fritidsmuligheder; Skoleforhold/børnepasning; Boligforhold; Offentlige transportmuligheder;

Kommunikationsmuligheder; Adgang til grønlandsk proviant; Udbud af øvrige varer og tjenesteydelse; Jobmulighed til partner. Indenfor hver af kategorierne vælges mellem: Afgørende betydning; Nogen betydning; Ingen betydning; Ved ikke/ikke relevant.

- 16) Forhold som kan være afgørende for hvornår flytning foregår, indenfor følgende kategorier: Hjemmeboende barn opnår en vis alder; Eksisterende aftale om job; Partner har aftale om job; Nuværende bolig afhændes; Indflytningsklar bolig; Institutionsplads til børn. Også her anføres svare indenfor følgende kategorier: Afgørende betydning; Nogen betydning; Ingen betydning; Ved ikke/ikke relevant.

I spørgsmålsgruppe 4 fokuseres på tilhørsforhold til det nuværende bosted. Formålet med denne gruppe af spørgsmål er, at få respondentens vurdering af hvilke arbejds- og tilhørsforhold som knytter vedkommende til hjemstedet, og som derfor kan have afgørende indflydelse på om vedkommende ønsker at flytte. Gruppen omfatter følgende spørgsmål:

- 17) Arbejdsmæssige forhold som har betydning for IKKE at ønske at flytte, indenfor kategorierne: Karriere; Videreuddannelse/opkvalificering; Ekstra arbejde/overarbejde; Brug af kompetencer; Brug af uddannelse; Kolleger; Egen virksomhed. Indenfor hver af kategorierne vælges mellem: Afgørende betydning; Nogen betydning; Ingen betydning; Ved ikke/ikke relevant.
- 18) Andre forhold som har betydning for ønsket om at blive, indenfor kategorierne: Socialt netværk/familie; Bundet til bolig; Tilfredshed med bolig; Kulturelle forhold; Fritidsmuligheder; Skole- og institutionsforhold; Offentlige transportmuligheder; Kommunikationsmuligheder; Udbud af grønlands proviant; Udbud af varer og tjenesteydelser; Partners job. Indenfor hver af kategorierne vælges mellem: Afgørende betydning; Nogen betydning; Ingen betydning; Ved ikke/ikke relevant.
- 19) Deltagelse i lokale fritidsaktiviteter indenfor følgende kategorier: Fiskeri; Fangst; Indsamling af bær og lignende; Indsamling af sten; Husflid/håndarbejde; Sport; Vintersport; Lotto, kortspil og lignende. Indenfor hver af kategorierne kan anføres følgende: Jeg og/eller partner deltager; Andre i husstanden deltager; Sammen med andre i lokalsamfundet; Ingen i husstanden deltager.
- 20) Deltagelse i faglige/frivillige aktiviteter indenfor følgende kategorier: Aftenskole; Bestyrelsesarbejde; Frivilligt arbejde; Frivilligt fagligt arbejde. Indenfor hver af kategorierne kan anføres følgende: Jeg og/eller partner deltager; Andre i husstanden deltager; Sammen med andre i lokalsamfundet; Ingen i husstanden deltager.

For spørgsmålsgruppe 5 handler det om kvalifikationer og igangværende aktiviteter vedrørende erhvervelse af kvalifikationer, for at kunne sammenholde disse med såvel tilknytningen til det eksisterende bosted, og forventningerne til et muligt fremtidigt ditto. Gruppen omfatter følgende spørgsmål:

- 21) Spørgsmål om sprogkunderskaber i Grønlandsk, Dansk og Engelsk hhv. mundtligt og skriftligt indenfor kategorierne: Flydende/modersmål; Forståeligt i de fleste situationer; Begrænset eller ingen kundskaber.
- 22) Angivelse af højeste fuldførte uddannelse.
- 23) Angivelse af navn på uddannelsessted.
- 24) Angivelse af niveau for højeste fuldførte uddannelse med udpegning af niveau på baggrund af liste.
- 25) Spørgsmål om vedkommende er under uddannelse.
- 26) I tilfælde af igangværende uddannelse, angivelse af navn på uddannelse.
- 27) I tilfælde af igangværende uddannelse, angivelse af uddannelsessted.
- 28) Forventet afslutningstidspunkt for uddannelse indenfor kategorierne: Inden 1 år; Inden 2 år; Inden 3 år; Inden 4 år; Mere end 4 år.

I spørgsmålsgruppe 6 handler det om beskæftigelse og eventuel mangel på samme. Formålet er dels, at se hvilken indflydelse placeringen på arbejdsmarkedet har på svarene på de øvrige spørgsmål, og desuden den adspurgtes vurdering af hvorledes denne placering påvirker beslutningerne om eventuelt, at flytte eller blive på bostedet. Spørgsmålene inkluderer følgende:

- 29) Spørgsmål om vedkommende er i beskæftigelse. I tilfælde af ja, udfyldelse af følgende spørgsmål:
- 30) Position på arbejdsmarkedet med angivelse af kategori på baggrund af liste med følgende kategori: Topleder; Mellemlider; Lønmodtager, højeste niveau; Lønmodtager, mellemniveau; Lønmodtager, grundniveau; Anden form for lønmodtager; Fisker/fanger/fåreholder; Selvstændig uden ansatte; Selvstændig med ansatte; Studentermedhjælp; Job efter skoletid; Andet.
- 31) Ansættelsesform indenfor følgende kategorier: Almindelig arbejdstid; Skifteholdsarbejde; Ude i periode og hjemme i periode; Arbejde ude undtagen ferier og weekender; Hjemmearbejdsplads; Sæsonarbejde; Tidsbegrænset ansættelse; Andet.
- 32) Branche for beskæftigelse indenfor følgende kategorier: Fangst; Fiskeri; Råstofudvinding; Føde- eller drikkevarer; Beklædning; Grafisk industri; Jern- og metalindustri; Anden industri; Energi- og vandforsyning; Byggeri; En gros og/eller detailhandel; Hotel og restauration; Transport; Post og tele; Privat service; Offentlig administration; Undervisning; Sundhedsvæsen; Sociale institutioner.
- 33) Udsagn om nuværende arbejde indenfor kategorierne: ”Jeg bruger mine uddannelsesmæssige kvalifikationer” og ”Det er vigtigt for mig at bruge mine uddannelsesmæssige kvalifikationer”, med svarmulighederne: Helt enig; Overvejende enig; Hverken enig eller uenig; Overvejende uenig; Helt uenig.
- 34) Ledighed, med angivelse af omfang af ledighed indenfor kategorierne: Mindre end 1 måned; 1-3 måneder; 4-6 måneder; 7-12 måneder; 1-3 år; Mere end 3 år; Har aldrig haft arbejde; Under uddannelse.
- 35) Årsag til ledighed indenfor kategorierne: Ingen jobmuligheder; Ingen mulighed i forhold til kvalifikationer; Arbejdsulykke; Helbredsmæssige grunde; Familiemæssige grunde; Økonomiske forhold; Andet.

I spørgsmålsgruppe 7 ses på ønsker vedrørende opkvalificering som en drivkraft og fokuserer på ønsker om opkvalificering med henblik på at se i hvilket omfang sådanne interesser kan have væsentlig indflydelse på ønsker/behov for flytning. Spørgsmålene udgøres af følgende:

- 36) Ønske om opkvalificering i forhold til spørgsmålene: ”Jeg kunne tænke mig at efter- eller videreuddanne mig inden for mit fag” og ”Jeg kunne tænke mig at uddanne mig inden for et helt andet fag”, med svarmulighederne: Helt enig; Overvejende enig; Hverken enig eller uenig; Overvejende uenig; Helt uenig.
- 37) Spørgsmål om vedkommende har gennemført efter- eller videreuddannelse.
- 38) I tilfælde af ja til foregående, angivelse af hvilken efter- eller videreuddannelse der har været taget.
- 39) Og i forlængelse heraf spørgsmål om uddannelsessted.

Spørgsmålsgruppe 8 drejes blikket over på eventuel fremtidig beskæftigelse idet der ønskes en identificering af hvilke ønsker/krav der gør sig gældende for respondenterne, dels for at få et overblik over disse, men i høj grad for at se hvorledes disse faktorer relateres til tilknytningsforhold, relationer til nye erhvervsgrupper og ambitioner i forhold fremtidige aktiviteter. Spørgsmålene inkluderer følgende:

- 40) Angivelse af mulig branche for beskæftigelse indenfor følgende kategorier: Fangst; Fiskeri; Råstofudvinding; Føde- eller drikkevarer; Beklædning; Grafisk industri; Jern- og metalindustri; Anden industri; Energi- og vandforsyning; Byggeri; En gros og/eller detailhandel; Hotel og restauration; Transport; Post og tele; Privat service; Offentlig administration; Undervisning; Sundhedsvæsen; Sociale institutioner.

- 41) Ønske om ansættelsesform indenfor følgende kategorier: Almindelig arbejdstid; Skifteholdsarbejde; Ude i periode og hjemme i periode; Arbejde ude undtagen ferier og weekender; Hjemmearbejdsplads; Sæsonarbejde; Tidsbegrænset ansættelse; Andet.

En væsentlig årsag til undersøgelsen er de nye økonomiske initiativer indenfor råstof og ressourceudnyttelse. I spørgsmålsgruppe 9 spørges direkte til respondentens relationer til råstofsektoren og aluminiumsindustrien. Denne spørgsmålsgruppe fokuserer på respondenternes kendskab til disse aktiviteter, samt hvorledes de forholder sig til dem som mulige nye arbejdsområder i fremtiden, og omfatter følgende spørgsmål:

- 42) Angivelse af hvorvidt den adspurgte ønsker beskæftigelse indenfor følgende kategorier: Minedrift; Mineralefterforskning; Olieefterforskning; Aluminiumsværk; Ingen af dem; Ved ikke.
- 43) Angivelse af hvilke jobtyper der vil være interesse for, indenfor følgende kategorier: Ufaglært arbejde; Maskinoperator; Faglært håndværksarbejder; Bore- og sprængningsopgaver; Havnearbejde; Transport og logistik; Catering; Administration; Akademisk arbejde; Ledelsesmæssige opgaver; sygepleje; andet.
- 44) Ønsker vedrørende bosætning i tilfælde af ansættelse indenfor råstofsektor og aluminiumsindustrien, med følgende valgmuligheder: Bo i Maniitsoq og arbejde på aluminiumsværk; Fastholde nuværende bosted og arbejde ved aluminiumsværk ved pendling; Fastholde nuværende bosætning og pendling til mine; Flytte til bosted tættere på mine eller aluminiumsværk; Andre forslag.
- 45) Forestillinger om arbejde ved mine med den adspurgtes egne ord.
- 46) Forestillinger om arbejde ved aluminiumsværk med den adspurgtes egne ord.

Til slut ses i spørgsmålsgruppe 10 på muligheden for eventuel fremtidig kontakt til respondenten. Det handler helt konkret om muligheden for at inddrage respondenterne i en efterfølgende interviewrunde af relevante nøglepersoner og inkluderer følgende 2 spørgsmål:

- 47) Spørgsmål om mulighed for at kontakte personen igen
- 48) Angivelse af personens telefonnummer og/eller e-mail adresse.

iv. Deltagelse og repræsentativitet

I forbindelse med indsamlingsarbejdet har der været foretaget en række observationer vedrørende besvarelserne i forhold til den anvendte metodik.

I forbindelse med de web-baserede besvarelser har start- og sluttidspunkt for udfyldelsen af skemaet været foretaget, og det viser sig at tiden der har været brugt af langt hovedparten af respondenterne har ligget i intervallet 20 minutter til en time, med hovedvægten omkring 35 minutter. Samtidig har under 1/3 af henvendelserne båret frugt. Det vil sige at under 1/3 af dem der har fået tilsendt skemaet har valgt at svare via internettet. Det er en helt normal besvarelsesprocent når det gælder web-baserede undersøgelser. I baggrundsrapporten findes yderligere detaljer via undersøgelsen.

Med hensyn til de udsendte spørgeskemaer har besvarelsesprocenten været lidt højere, men har for det første været omkostningsfulde, fordi porto plus flere rykkerskrivelser har været dyrt og langsommelig. Der har ikke været gennemført nogen undersøgelse af hvor lang tid det har taget respondenterne at besvare skemaerne.

Langt den mest effektive indsamlingsmetodik har været gennemførelse af telefoninterviews med de udvalgte respondenter. Et meget stort tidsforbrug har været lagt i identifikationen af de nødvendige telefonnumre. Enkelte numre har kunnet indhentes via CPR-numrene hos Tele, men når dette ikke har været muligt er en stor del blevet indsamlet via snowball-metoden, hvor eftersøgning af de udvalgte telefonnumre er foregået ved henvendelse til familiemedlemmer, arbejdskammerater, naboer og lignende som har kunnet identificeres via adresseoplysninger og lignende, og som i mange tilfælde har været behjælpelige med, at finde frem til de relevante telefonnumre. Gennemførelsen af telefoninterviews har

typisk ligget i størrelsesordenen 20-35 minutter, og indtastningen af informationerne er sket via det web-baserede spørgeskema således at data er gået direkte til registrering.

De følgende tabeller giver en oversigt over arbejdsstyrkens fordeling samt samplestørrelsen for de enkelte strata defineret gennem de udpegede nøglevariable. Som det tidligere har været nævnt er der ved udvælgelsesproceduren været benyttet forskellige regionale inddelinger for gruppen af personer født i Grønland og personer født udenfor Grønland.

Født i Grønland (FIG)	Syd	By	Mand	2.544	65
			Kvinde	2.345	65
		Bygd	Mand	503	59
			Kvinde	397	57
	Nord/Øst	By	Mand	1.665	64
			Kvinde	1.558	64
		Bygd	Mand	1.365	64
			Kvinde	1.157	63
	Midt	By	Mand	6.567	66
			Kvinde	6.346	66
		Bygd	Mand	586	60
			Kvinde	509	59
	Disko	By	Mand	3.254	65
			Kvinde	2.961	65
	Bygd	Mand	521	59	
		Kvinde	427	58	
Født udenfor Grønland (FUG)	Periferi	By	Mand	500	59
			Kvinde	244	53
		Bygd	Mand	82	37
			Kvinde	29	20
	Center	By	Mand	2.377	65
			Kvinde	1.241	63
		Bygd	Mand	120	43
			Kvinde	48	28
		I alt	37.346	1.367	

Tabel III.1 – Oversigt over persongruppe og udvalg af personer

I forhold til den stratificerede sampling er der med 1559 indkomne spørgeskemaer sket en overrepræsentation indenfor enkelte af grupperne, medens samtlige grupper bortset fra 2 som minimum har det anførte antal respondenter. I forhold til overrepræsentationen handler det udelukkende om hvilken faktor der benyttes når der tilbageregnes fra udvalg til repræsenteret befolkningsgruppe. I forhold til manglen på nogle ganske få besvarelser, drejer det sig om, at besvarelseskravene desværre har været forhindret af det faktum, at persongruppen har været for lille til at sikre det nødvendige besvarelsesantal. Eksempelvis fordi flere personer i gruppen har været på rejse eller for mange har afstået fra, at deltage i undersøgelsen. I praksis har de manglende besvarelser ikke været afgørende for analysen idet de i alle tilfælde har repræsenteret grupper af personer som ikke har været centrale for undersøgelsen.

b) Besvarelseskarakteristik

Som det fremgik af udvælgelsesproceduren er der tale om en repræsentativ analyse af mobiliteten indenfor den potentielle arbejdsstyrke i Grønland, og inden der ses nærmere på resultaterne af analysen skal der kort fremlægges en række grundlæggende fakta vedrørende besvarelsene.

i. Deltagerfordeling

Der er indkommet i alt 1559 besvarelser, hvoraf 794 kommer fra mænd medens 754 kommer fra kvinder, og der er 8 personer som ikke har ønsket at angive deres køn. I de følgende præsentationer af besvarelser på spørgeskemaerne vil det være denne gruppe af personer som fremstår i oversigten¹.

Med hensyn til civilstand angiver 56 pct. at de er gift eller har samlever, medens 12 pct. fortæller at de har en kæreste men ikke er samlevende. Desuden er der 4 pct. som er fraskilte, 2 pct. som er enker eller enkemænd, og endelig 27 pct. som anfører at de er enlige.

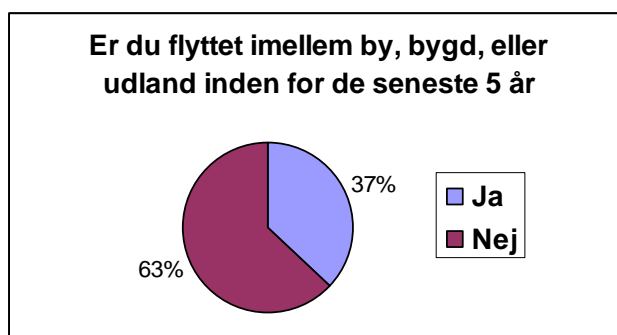
I forhold til fordelingen mellem bosteder repræsenterer analysegruppen en befolkningsfordeling, hvor 84,6 pct. er bosat i byerne medens 15,4 pct. er bygdeboere.

Fordelt på regioner drejer det sig om 17 pct. som er bosat i Sydregionen, 43 pct. i Midtregionen og 24 pct. er bosat i Diskobugt-regionen, medens de sidste 16 pct. er bosat i Nord- og Østregionen.

I forhold til aldersgrupper er der 2 pct. på 15 år, 20 pct. i aldersgruppen 16 til 25 år, 30 pct. i aldersgruppen 26 til 40 år, og 48 pct. i aldersgruppen 41 og op til maksimum 60 år. Som nævnt kører analysen udelukkende på arbejdsstyrken defineret som personer i alderen 15 til 60 år.

c) Erfaringer med flytning

i. Flytninger

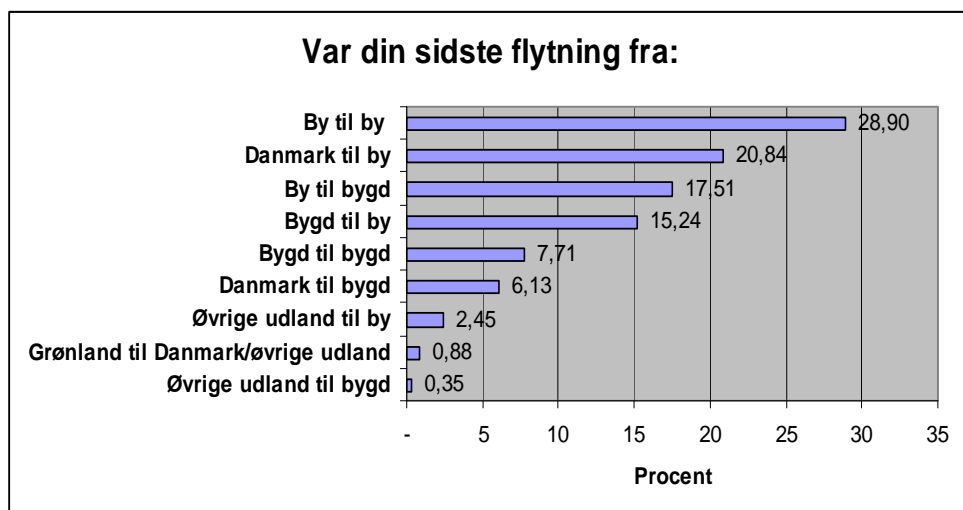

Figur III.1 Besvarelse af spørgsmål 8: Er du flyttet imellem by, bygd eller udland inden for de seneste 5 år.

Som det fremgår af figur er det tæt ved 40pct. af de adspurgte som indenfor de sidste 5 år har foretaget flytninger mellem byer, bygder eller til udlandet.

¹ Når besvarelsene samkøres med registerdata er det imidlertid ikke alle personer som lader sig identificere med samtlige registeroplysninger, og derfor sker registerkoblinger på en persongruppe bestående af 1514 personer.

Som det er fremgået af registeranalysen er der på årsplan tale om, at godt 1/5 af befolkningen som foretager enten en midlertidig eller en permanent flytning. En del af disse flytter kun en enkelt gang eller nogle få gange i deres liv, medens andre flytter flere gange. Og det angivne niveau på flytning over tid modsvarer landsgennemsnittet når det gælder arbejdsstyrken. I tilfælde af, at der har været foretaget flytninger inden for samme by eller bygd er respondenterne specifikt blevet bedt om at svare nej, så tallene viser derfor udelukkende flytninger *mellem* steder og ikke *indenfor* steder, altså adresseflytninger indenfor en given by eller bygd. Sidstnævnte flytningsaktivitet er i øvrigt den mest fremherskende, men ikke af væsentlig betydning for den foreliggende undersøgelse.

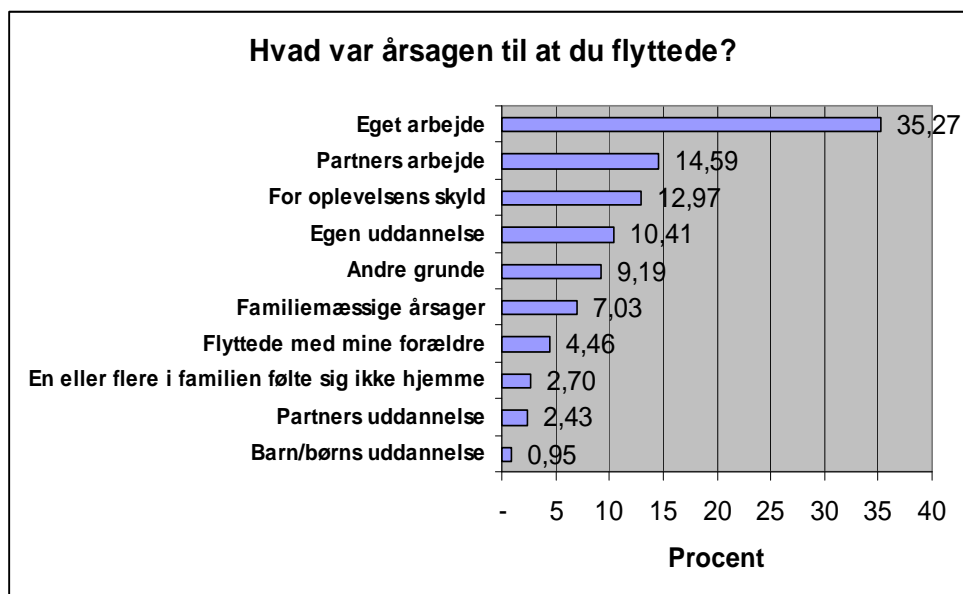

Figur III.2 Besvarelse af spørgsmål 9: Var din sidste flytning fra: (efterfulgt af den anførte liste).

Ud af de 572 som har svaret ja, til at de har foretaget flytninger indenfor de sidste 5 år, har 571 bidraget til at afklare hvordan flytningerne er foretaget. Med udgangspunkt i flytninger fra bygderne drejer det sig om omkring 23 pct. af flytningerne, og med godt 15 pct. flyttet som er flyttet fra bygd til by medens 8 pct. er flyttet fra en bygd til en anden bygd. Heroverfor er det næsten halvdelen af flytningerne der har byen som udgangspunkt, idet 18 pct. er flyttet fra by til bygd medens den største gruppe overhovedet, nemlig 29 pct. er flyttet fra én by til en anden. Flytninger fra Danmark udgør en betragtelig del, idet 21 pct. anfører at de flytter fra Danmark til en by medens 6 pct. anfører flytning fra Danmark til en bygd. Ved læsning af oversigten skal man være opmærksom på, at den ikke dækker alle flytningsmuligheder, og man derfor ikke kan læse resultatet som en indikation på nettoflytningerne. Eksempelvis omfatter oversigten ikke personer som pt. er i Danmark og som således er flyttet fra byer og bygder til Danmark. Så disse tal indgår derfor ikke i en eventuel netto-opgørelse på baggrund af tabellen. Og det er netop er disse flytninger der er afgørende for det slutmønster som allerede kendes fra den kvantitative analyse, og som viser at der er tale om en netto fraflytning fra bygderne, en nogenlunde balance når det gælder byerne, og en netto-udvandring fra Grønland som helhed.

ii. Flytningsårsager

Oversigten nedenfor viser hvilket billede der gør sig gældende når det gælder hovedårsagerne til flytningerne.

Figur III.3 Besvarelse af spørgsmål 10: Hvad var årsagen til at du flyttede? Bemærk venligst at respondenterne har haft mulighed for at afkrydse flere af svarmulighederne, hvorfor procentfordelingen summer til mere end 100 pct.

For langt de fleste har årsagen været arbejdsbetinget, for 47 pct. vedkommende på grund af eget arbejde, medens det for 19 pct. har drejet sig om partners arbejde. Forskellen mellem hvor mange der flytter på grund af eget arbejde, og hvor mange der flytter på grund af partners arbejde hænger sammen med antallet af enlige der indgår i undersøgelsen. Men når man ser bort fra denne andel kan det for så vidt undre, at der stadig kan påvises en forskel. For ser man på erhvervsfrekvensen blandt dem der har besvaret, er den i store træk lige stor hos de deltagende kvinder og mænd. Men skævheden er sandsynligvis et udtryk for, at der stadig er tale om manglende kønsmæssig ligestilling når det gælder familierelationerne, men at denne skævhed også er under forandring. Der er eksempelvis langt større lighed i besvarelserne når det gælder den yngre del af deltagergruppen, medens besvarelserne fra de ældre i højere grad peger på manden som den afgørende arbejds-mæssige faktor.

Den næststørste gruppe omfatter personer, hvor uddannelse har været hovedårsagen og som omfatter 18 pct. af besvarelserne. Det har enten drejet sig om egen uddannelse (14 pct.), partners uddannelse (3 pct.) eller barn eller børns uddannelse (1 pct.), og det er i overvejende grad enlige personer af begge køn der figurerer i denne gruppe.

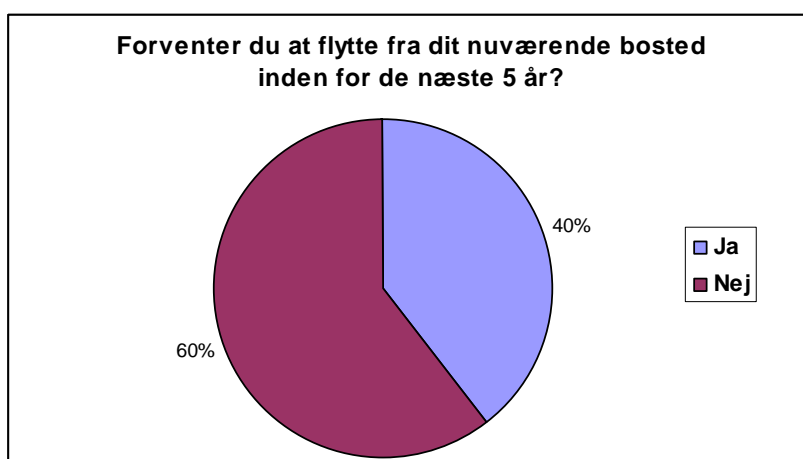
Den tredje gruppe hænger sammen med familiemæssige årsager. Eksempelvis ændringer i familien som tegner sig for 9 pct. af flytningerne, medens forældres flytning som har været hovedårsagen i 6 pct. af tilfældene. Og endelig en gruppe på 4 % som anfører at en eller flere af familiens medlemmer ikke har følt sig hjemme på det foregående sted. Et forhold som også indgår i besvarelserne fra den sidste gruppe, nemlig dem der anfører årsager som ikke umiddelbart kunne dækkes gennem de mulige svarkategorier.

Den sidste gruppe af personer anfører flere forskellige årsager til flytningen. Den største delgruppe på 17 pct. anfører, at det er oplevelsesmæssige årsager, altså et skifte i livsrytmen, ønsket om at prøve noget helt nyt, og måske håbet om at det nye sted kan give vedkommende en anderledes oplevelse end hvad der gives på det nuværende sted. Under gruppen ”Andre grunde” ligger et bredt spektrum af årsager fra de 68 besvarelser der er givet. Det spænder eksempelvis fra personer der peger på hjemlængsel, ønske om at bo samme sted som andre i familien, helbreds-mæssige årsager, eksempelvis behov for særlig sygdomsbekæmpelse,

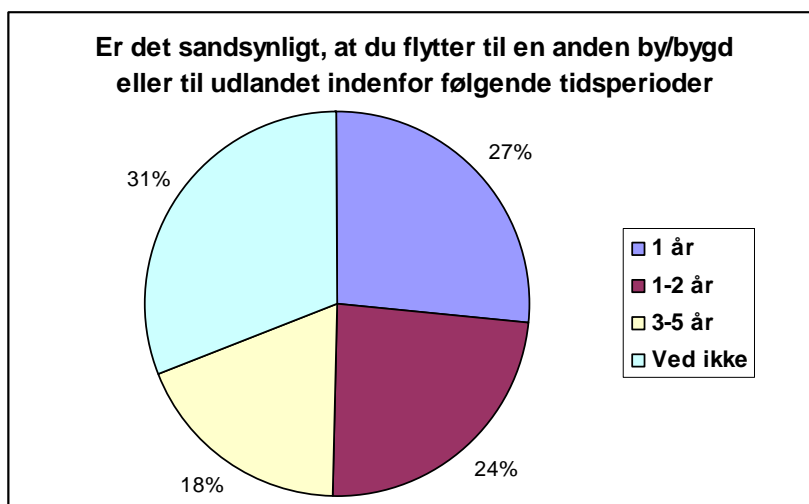
pludselige ændringer i erhvervsbetingelserne, fået tilbudt en ønskebolig, blevet opfordret til at overtage forældrenes virksomhed og meget mere. Et fremherskende mønster er dog relationerne til familien som på den ene eller anden måde har været udslagsgivende for beslutningen, enten egen familie, men lige så ofte forholdene hos samleverens familie. Og tit fornemmer man, at der ligger et pres på den adspurgte om, at man efterlever nogle ønsker og behov som udtrykkes fra anden side, uden at det nødvendigvis opfattes som den optimale situation fra respondentens side.

iv. Forventninger om fremtidig flytning

De to følgende opgørelser kan umiddelbart ses i sammenhæng. Den første som omhandler forventningerne til eventuelle flytninger indenfor en 5-års tidshorisont, og den næste som supplerer med detaljer om hvornår en flytning ville kunne forventes.

Figur III.4 Besvarelse af spørgsmål 11: Forventer du, at flytte fra dit nuværende bosted inden for de næste 5 år?

Figur III.5 Besvarelse af spørgsmål 12: Er det sandsynligt, at du flytter til en anden by/bygd eller til udlandet indenfor (de anførte tidsintervaller)?

Som det fremgår af den første af de to figurer er der tale om, at godt 1/3 af de adspurgte forventer at skulle flytte indenfor de næste 5 år. Hvilket i forhold til de cirka 20 % som på årsplan registreres som flyttede, er en relativ høj procentandel.

Disse tal modsvarer for det første den helt generelle tendens mod større mobilitet i samfundet, og i lige så høj grad det forhold at flytning i stigende grad indgår som en del af manges – især de yngres – planlægningshorisont.

Selv om flytning i forhold til mere eller mindre tilfældigt opståede muligheder for jobs såsom nye erhvervsinitiativer, virker som en mobilitetsfaktor, så kan det kan være svært at have denne type inde som en aktiv del af planlægningen. Og det betyder at ”tilfældige” jobs stadig vil være en væsentlig faktor i forhold til de reelle flytningsmønstre, men det er nok så vigtigt at holde for øje at billedet i stigende grad et udtryk for en mere bevidst og langsigtet planlægning hvor sikre jobs er af afgørende betydning.

Og dette forhold afspejles i høj grad når man ser på den følgende figur ovenfor. Den viser hvilke tidsmæssige horisonter der gør sig gældende for de enkelte personer. Stort set fordeles besvarelsene med en lighedeling mellem personer som har et tidsmæssigt perspektiv på et enkelt år, gruppen som opererer med en 1-2 års horisont, en gruppe som ser 3-5 år som en flytningsmæssig horisont, medens den sidste tredjedel ikke kan specificere det nærmere. Ligesom den foregående oversigt kunne pege på en vis aldersmæssig forskel i respons på angivelse af præcise flytningsplaner. Det er i høj grad de unge som markerer sig som dem der er mest bevidst om hvornår og hvordan flytninger skal foregå. Dette mønster går videre når man ser på, hvor man ønsker at flytte hen. Og i den sammenhæng drejer det sig ikke mindst om markante forskelle mellem kønnenes præferencer.

v. Opregning af forventningsopførelsen

Når vi omsætter ovenstående besvarelser til reelle tal får vi følgende fire opgørelser, idet besvarelsen fra de respektive grupper er regnet tilbage til hvor mange personer de repræsenterer. I denne beregning skal man være opmærksom på, at persongruppen ikke i alle tilfælde summer op til analysens udgangspunkt på 37.346 personer, fordi enkelte besvarelser har været mangelfulde i forhold til enkelte parametre.

Aldersgruppe	Antal personer			Procent		
	Ja	Nej	I alt	Ja	Nej	I alt
0-15	223	496	719	31,0	69,0	100,0
16-25	3.174	4.222	7.396	42,9	57,1	100,0
26-40	4.301	6.595	10.896	39,5	60,5	100,0
41-60	3.749	14.509	18.258	20,5	79,5	100,0
I alt	11.447	25.822	37.269			

Tabel III.2 Aldersgrupper i forhold til om man forventer at flytte indenfor de kommende 5 år.

For det første en opgørelse på aldersgrupper, idet tabellen viser at godt 11.500 personer forventer at flytte indenfor de kommende 5 år. Det er helt klart ungdomsgruppen fra 16-25 som er dominerende i relative tal, idet lidt under halvdelen af denne gruppe forventer at skulle flytte. Men det er måske mest bemærkelsesværdigt, at der i gruppen 26 til 40 år er tæt ved 40 pct. af gruppen som forventer at skulle flytte. Ved detailanalyse kan man se, at det især er den yngre del af denne gruppe som står klar til at flytte, medens etablering med familie og med lidt ældre børn gør gruppen mindre mobil, dog ændres når børnene flytter hjemmefra. Ikke sjældent er det børnenes valg af bosted som får indflydelse på valget.

Region	Antal personer			Procent		
	Ja	Nej	I alt	Ja	Nej	I alt
Syd	2411	3.907	6.318	38,2	61,8	100,0
Midt	3635	12.459	16.094	22,6	77,4	100,0
Disko	3381	5.431	8.812	38,4	61,6	100,0
Nord/Øst	2019	4.009	6.028	33,5	66,5	100,0
I alt	11446	25.806	37.252			

Tabel III.3 Regioner i forhold til om man forventer at flytte.

Dernæst opgørelse på regioner, hvor det er klart at mobiliteten er mindst i Midt-regionen. De centralt beliggende større byer "holder på folk" som ikke, så ofte føler sig tiltrukket til, at flytte til de øvrige regioner, medens det omvendte er tilfældet for disse. Såvel Syd- som Disko-regionerne ligger højt med næsten 40 pct. af befolkningen med forventning om flytning. Og næst lavest ligger Nord- og Østregionen hvor tallet på 33,5 pct. ligger markant lavere.

Køn	Antal personer			Procent		
	Ja	Nej	I alt	Ja	Nej	I alt
Mænd	6.098	13.977	20.075	30,4	69,6	100,0
Kvinder	5.349	11.859	17.208	31,1	68,9	100,0
I alt	11.447	25.836	37.283			

Tabel III.4 Køn i forhold til hvor mobile man er.

I forhold til kønsfordelingen viser kvinderne sig generelt mere mobile end mændene. Det er ikke de store procentforskelle det drejer sig om, men i forhold til en netto fra- eller tilflytning er det tilstrækkeligt til, at genere den velkendte langtidstrend, hvor kvinder bliver i undertal undtagen i de større byer.

Bosted	Antal personer			Procent		
	Ja	Nej	I alt	Ja	Nej	I alt
By	9.589	21.968	31.557	30,4	69,6	100,0
Bygd	1.858	3.867	5.725	32,5	67,5	100,0
I alt	11.447	25.835	37.282			

Tabel III.5 By- og bygdebefolkningens lyst til at flytte.

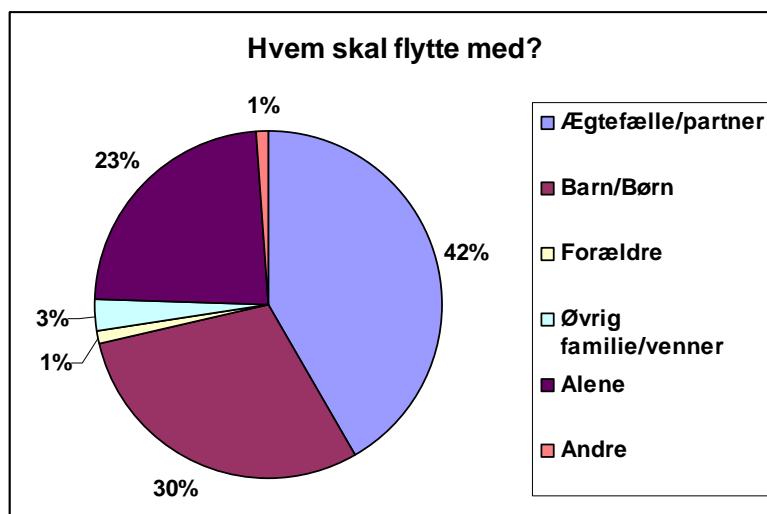
Og sidste tabel præsenterer endelig fordelingen mellem byer og bygder, hvor nettotalene klart viser at bygdeflytningerne, selv om klart lavere i absolutte tal, samtidig viser at gruppe af personer som ønsker, at flytte udgør en relativ større del af denne gruppe.

Sammenfattende viser tallene for det første, at godt en tredjedel af befolkningen forventer at flytte indenfor de næste fem år, og heraf at de relativt største bidragsgrupper indenfor de viste kategorier udgøres af personer fra bygder, kvinder, regionen Sydgrønland og personer i aldersgruppen 16 til 25 år.

Med udgangspunkt i besvarelse af **spørgsmål 13: Hvor er du interesseret i at flytte hen?** og med mulighed for at vælge mellem kommunerne i den gamle inddeling, samt et par mål udenfor Grønland, viser oversigten nedenfor at Nuuk og Danmark er de klareste mål med henholdsvis 20 og 18,2 pct. af besvarelserne. Inddrages desuden Sisimiut er omkring 50 pct. af alle besvarelserne dækket ind. Kombinationen af et stort ønske om, at flytte og med de større byer i midtgrønland som mål er billedet af en stærkt øget koncentration af befolkningen særdeles klart.

Mål	Procent
Nuuk	20,08
Danmark	18,20
Ved ikke	13,60
Sisimiut	10,78
Ilulissat	8,29
Qaqortoq	6,82
Maniitsoq	3,73
Narsaq	2,34
Qaanaaq	2,30
Qasigiannugit	2,28
Ammassalik	2,25
Uummannaq	2,19
Aasiaat	1,74
Nanortalik	1,17
Paamiut	1,09
Upernavik	0,91
Uden for kommunal inddeling	0,77
Ittoqqortoormiit	0,57
Qeqertarsuaq	0,45
Kangaatsiaq	0,32
Ivittuut	0,10
	100,00

Tabel III.6 Steder hvor folk vil flytte hen til.

Figur III.6: Besvarelse af spørgsmål 14: Hvem skal flytte med. Bemærk at respondenterne har kunnet afkrydse flere af mulighederne hvorfor procentfordelingen summer til over 100 pct.

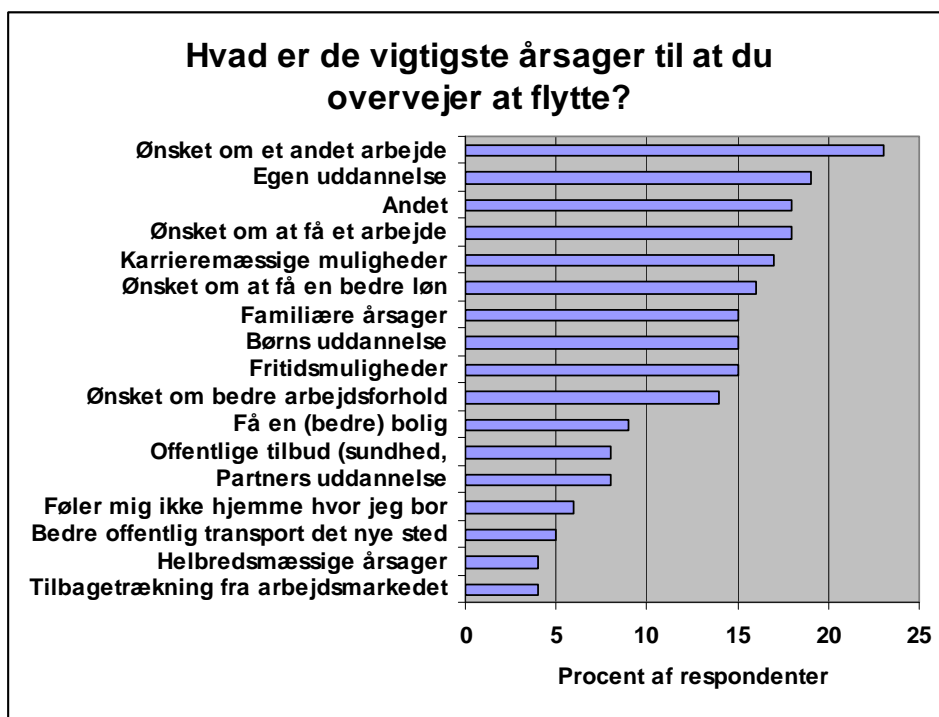
I forhold til spørgsmålet om hvorvidt man rejser alene eller med andre, viser figuren ovenfor. Godt 1/3 forventer at skulle flytte alene, medens langt de mest dominerende kategorier er rejse med ægtefælle/partner valgt af 56 pct. af besvarelserne, fulgt af

svarmuligheden barn/børn med 40 pct. Det er således klart at langt størstedelen af flytningerne vil omfatte flere personer, stort set kun undtagen de flytninger som omfatter yngre menneskers flytninger i relation til uddannelsessøgning. Det er et mønster som viser en klar skærpelse i forhold til de flytningsmønstre som er dokumenteret gennem den registerbaserede analyse, nemlig at billedet ovenfor viser, at flytninger i stigende grad sker som kollektive handlinger omfattende dele af, eller hele familier og/eller hushold. Det er et særdeles vigtigt forhold, at inddrage når de mulige konsekvenser af nye aktiviteter skal opgøres. Nødvendigheden af at tænke i familiesammenhæng mere end i individuelle flytningsløsninger ser ud til at være stigende.

d) Flytningskarakteristik

i. Årsager til flytning

Som en væsentlig del af kortlægningen af en eventuel flytning er afklaringen af hvad der i givet fald udløser flytningen. Gennem det følgende spørgsmål er en del af de mulige årsager blevet oplyst:

Figur III.7 spørgsmål 15: Hvad er de vigtigste årsager til, at du overvejer at flytte? Respondenterne har haft mulighed for at markere flere svarmuligheder.

Som det fremgår af figur III.b6 ovenfor er der tale om et meget bredt spektrum af ønsker forbundet med overvejelserne, og med nogle meget karakteristiske grupper. Da respondenterne har haft mulighed for at pege på flere forskellige årsager, og procentberegningen angiver hvor stor en andel af respondentgruppen der har valgt de enkelte muligheder, medfører det at summen af procenterne overskrider 100.

For det første er der tale om en stor gruppe af spørgsmål som relateres til arbejdet. Det omfatter således sikring af arbejde, et bedre arbejde, et bedre lønnet arbejde og lignende. Spørgsmålet med det største antal respondenter (23 %), nemlig ønsket om andet arbejde som årsag til at ville flytte ligger i denne gruppe.

For det andet en ligeledes stor gruppe af spørgsmål som fokuserer på det, at få lov til at udnytte og udvikle de personlige kvalifikationer, et spørgsmål som i øvrigt har vist sig, at være et centralt og gennemgående tema også for svarene i forbindelse med de gennemførte interviews.

En tredje gruppe af spørgsmål har været centreret om de tilbud, ydelser m.m. som kan tilbydes på de mulige tilflytningssteder, og som i givet fald kan bidrage til en forbedring af levevilkårene.

ii. Forskelle i årsager til flytning

I forhold til dette spørgsmål er der markante forskelle i besvarelser fra henholdsvis kvinder og mænd, som det fremgår af følgende tabel:

	Procent af svar		Forskel mænd-kvinder	
	Mænd	Kvinder		
Karrieremæssige muligheder	9,9	7,5	2,4	Klar mandsdominans
Partners uddannelse	4,9	2,8	2,0	
Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet	2,9	1,3	1,6	
Ønske om at få et arbejde	9,9	8,4	1,4	
Ønsket om bedre arbejdsforhold	7,4	6,4	1,1	
Ønske om et andet arbejde	12,3	11,2	1,1	
Bedre offentlig transport	2,9	2,1	0,9	Lige betydning
Føler mig ikke hjemme, hvor jeg bor nu	3,4	2,6	0,8	
Offentlige tilbud	4,7	3,9	0,8	
Ønsket om at få en bedre løn	8,6	7,9	0,7	
Få en (bedre) bolig	5,2	4,5	0,7	
Helbredsmæssige årsager	2,1	1,5	0,6	
Fritidsmuligheder	7,0	8,1	(1,1)	Klar kvindedominans
Børns uddannelse	6,0	9,0	(3,0)	
Familiære årsager	5,7	10,5	(4,8)	
Egen uddannelse	7,3	12,4	(5,1)	

Tabel III.7 Forskellen mellem mændenes og kvindernes ønsker hvis de skal flytte.

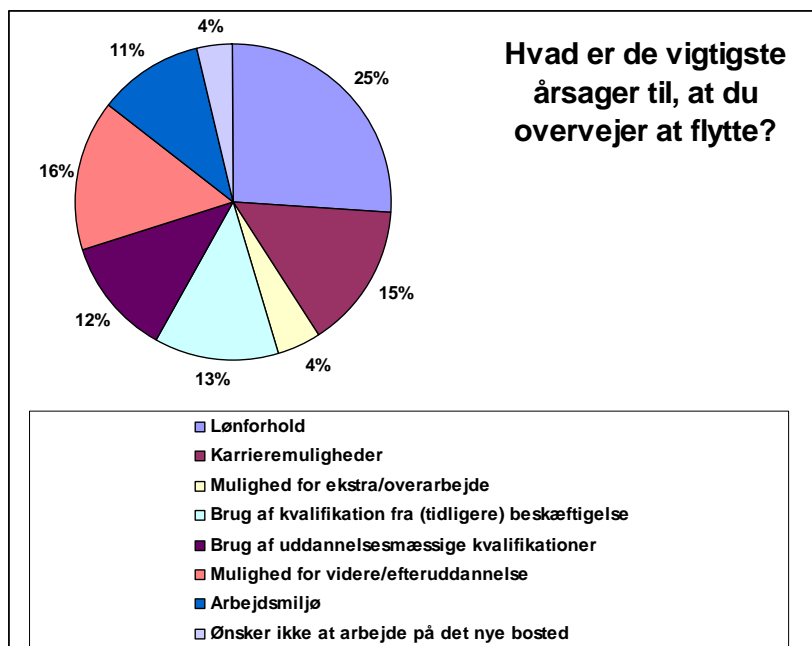
Hvor langt flere kvinder end mænd peger på uddannelse – egen og børns – samt familiære årsager og fritidsmuligheder som væsentlige årsager, så peger langt flere mænd end kvinder på spørgsmål om karriere, arbejde og arbejdsforhold, samt også partners uddannelse som årsager til, at søge andet sted hen. Af nogenlunde samme betydning ligger spørgsmålene om de muligheder stedet tilbyder, for eksempel offentlig transport, bolig med mere. Man kan således i et vist omfang bestemme køns karakteristika når det gælder specifikke årsager til et ønske om flytning. Ved nærlæsning af tabellens baggrundsdata kan man se, at der er tale om en vis

niveauforskel i forhold til antallet af årsangivelser. Mændene angiver i gennemsnit 20-30 pct. flere forskellige årsager end kvinderne. Kvinderne er i denne sammenhæng således mere fokuseret på enkelte årsager medens mændene breder sig over et større spektrum.

e) Relationer til arbejdsmarkedet

i. Ønsker vedrørende arbejdsforhold

Spørgsmålene vedrørende ønsker om arbejdsforhold i forhold til en eventuel flytning minder på mange måder om svarene vedrørende årsager til at overveje og flytte, som det fremgår af følgende figur:

Figur III.8 Besvarelse af spørgsmål 15: Hvad er de vigtigste årsager til, at du overvejer at flytte? Respondenterne har haft mulighed for at markere flere svarmuligheder.

Som det fremgår udgør hovedparten af de anførte årsagskategorier en væsentlig rolle for overvejelserne. Kun to af de anførte årsager spiller således en mere beskeden rolle. Det drejer sig om mulighederne for ekstra- /overarbejde og muligheden for ikke, at arbejde på det nye sted, valgt af henholdsvis 8 og 7 pct. af besvarelserne. De øvrige kategorier af svarmuligheder er inkluderet af mellem 20 og 30 pct. af besvarelserne. Kun spørgsmålet om lønforhold bevæger sig markant højere op, idet 49 pct. af besvarelserne har denne kategori markeret.

Som det fremgår af den følgende tabel er der også i disse svar markante kønsmæssige forskel i besvarelserne.

	Procent af svar		Forskel mænd-kvinder	
	Mænd	Kvinder		
Lønforhold	28,9	23,9	4,9	Dominans af mænd
Mulighed for ekstra-/overarbejde	5,6	2,9	2,6	
Brug af kvalifikationer fra tidligere	13,8	11,7	2,1	
Karrieremuligheder	15,1	14,4	0,6	Ligelig fordeling
Ønsker ikke et arbejde	3,9	3,5	0,5	
Arbejds miljø	10,2	11,0	-0,8	
Brug af uddannelsesmæssige kvalifikationer	10,6	13,3	-2,8	Dominans af kvinder
Mulighed for videre-/ efteruddannelse	12,0	19,2	-7,2	

Tabel III.8 Forskellen mellem mændenes og kvindernes årsagsgivende overvejelser for at flytte.

Og mønsteret minder særdeles meget om den forudgående tabel. Mænds fokus er i langt højere grad end kvindernes på løn- og arbejdsforhold, medens kvinder i langt højere grad end mændene fokuserer på brug af uddannelse og ikke mindst muligheden for videre- og efteruddannelse. I sidstnævnte gruppe er forskellen særdeles markant, idet det for kvinderne drejer sig om næsten 20 pct. af gruppen der har valgt denne mulighed, medens mændene ligger på et niveau lidt over 10 pct..

En væsentlig nuancering af billedet gives i den følgende tabel, idet en vurdering af de enkelte faktorer i forhold til hinanden er mulig. Og i første omgang handler det om hvilke arbejdsmæssige faktorer der har indflydelse på, at man IKKE ønsker at flytte:

	Afgørende betydning	Nogen betydning	Ingen betydning	Ved ikke Ikke relevant	I alt
Lønniveau	43,5	21,7	9,1	25,7	100,0
Karrieremuligheder	26,3	18,0	16,5	39,3	100,0
Mulighed for videreuddannelse/opkvalificering	23,6	16,4	18,0	42,0	100,0
Mulighed for ekstra arbejde/overarbejde	11,3	11,5	28,7	48,5	100,0
Brug af kompetencer erhvervet gennem (tidligere) beskæftigelse	38,1	15,8	9,7	36,4	100,0
Brug af uddannelsesmæssige kvalifikationer	29,8	14,2	14,4	41,5	100,0
Kollegaer	36,6	18,0	9,4	36,0	100,0
Egen virksomhed	11,2	5,6	18,2	65,0	100,0
Respondenter i alt:					922

Tabel III.9 Procentvis fordeling af besvarelse af spørgsmål 19: Hvilke arbejdsmæssige forhold har betydning for, at du IKKE ønsker at flytte fra dit nuværende bosted?

Som det fremgår, er der enkelte faktorer som vurderes at være af afgørende betydning for forbliven på stedet. Det drejer sig først og fremmest om de to kategorier som tidligere er blevet identificeret som centrale for henholdsvis mænd og kvinder. For mændenes vedkommende især lønniveauet, medens det for kvindernes vedkommende i højere grad er brug af kompetencer og uddannelsesmæssige kvalifikationer. Et nyt aspekt er inkluderet i tabellen, nemlig spørgsmålet om gode kolleger som holder en tilbage.

I den anden ende af skalaen ligger spørgsmål om mulighed for ekstra arbejde/overarbejde, hvor næsten 75 pct. af alle respondenter peger på denne faktor som uden betydning eller ikke relevant.

ii. Prioritering vedrørende lokale betingelser

Ud over de arbejdsmæssige årsager til at forblive på bostedet er der også en mere sociale og praktiske betingelser som skal være opfyldt, hvilket illustreres gennem den følgende tabel.

Den væsentligste faktor er, med udgangspunkt i procenttallene, helt klart spørgsmålet om sikring af et job det nye sted som skal være opfyldt, idet mere end 50 pct. peger på dette punkt som værende af afgørende betydning. Men af lige så stor betydning er tilstedeværelsen af en bolig, som på tilsvarende måde er af afgørende betydning for 55 pct. af respondenterne. På et noget lavere niveau ligger spørgsmål om partners job og institutionsplads som af afgørende betydning for mellem 20 og 30 pct. af respondenterne, medens omkring 50-60 pct. finder spørgsmålet uden betydning eller direkte irrelevant. Og når det drejer sig om spørgsmål om børnenes alder, salg eller fremleje af nuværende bolig, ligger svarene for disse i den meget lave ende af skalaen, og betragtes på det nærmeste som ikke værende af relevans.

	Afgørende betydning	Nogen betydning	Ingen betydning	Ved ikke / ikke relevant	I alt
Hjemmeboende barn/børn har en vis alder	13,4	9,7	27,9	49,0	100 %
Jeg har en aftale om et job	52,1	13,0	12,4	22,5	100 %
Min partner har en aftale om et job	30,8	13,0	15,9	40,2	100 %
Den nuværende bolig er solgt/fremlejet	14,6	8,4	31,4	45,6	100 %
Der er en indflytningsklar bolig det nye sted	55,6	15,3	10,6	18,5	100 %
Der er en institutionsplads parat til hjemmeboende børn	22,8	6,5	19,8	50,9	100 %
Total antal respondenter					595

Tabel III.10 Besvarelse af spørgsmål 18: Hvilke forhold er afgørende for hvornår du flytter? Kan flytning først ske når: (afkrydsning af ovenstående liste)?

	Afgørende betydning	Nogen betydning	Ingen betydning	Ved ikke Ikke relevant	I alt
Socialt netværk / familie	50,1	23,2	7,8	18,9	100
Kulturelle tilbud (museer, koncerter, forsamlingshus og lign.)	21,9	35,3	18,9	23,9	100
Fritidsmuligheder (sportshal, svømmehal og lign.)	32,8	35,7	13,6	17,9	100
Skoleforhold/børnepasning	41,8	10,5	16,7	31,0	100
Boligforhold	55,2	20,7	7,5	16,6	100
Offentlige transportmuligheder (jævnlig afgang båd/fly)	27,4	29,4	19,9	23,4	100
Kommunikationsmuligheder (Internet, telefon o.l.)	41,5	25,0	11,8	21,7	100
Adgang til grønlandsk proviant på bostedet	26,5	17,1	28,5	27,9	100
Udbud af øvrige varer og tjenesteydelser på bostedet	38,0	29,5	10,8	21,7	100
Jobmuligheder til partner	42,3	13,1	8,8	35,8	100
Samlet antal respondenter					603

Tabel III.11 Procentvis fordeling af besvarelse af spørgsmål 17: Hvilke andre forhold har betydning for om du vil gennemføre flytning?

Ovenstående tabel nuancerer billedet yderligere, idet faktorer såsom de sociale netværker og relationer til familien, ligesom boligforholdene, skoleforhold og børnepasning samt kommunikationsmuligheder samt jobmuligheder til partner rangerer som værende af afgørende betydning. Og i den anden ende af skalaen ligger eksempelvis adgang til grønlandsk proviant hvor mere end 55 pct. anser at dette ingen betydning har, eller ikke er relevant for respondenterne. Og imellem disse yderpunkter ligger spredt spørgsmål om udbud af varer og tjenesteydelser, adgang til transportmuligheder, fritidsmuligheder og kulturelle tilbud med det største antal svar indenfor kategorierne ”Nogen betydning” og ”Ingen betydning”. Billedet er således særdeles varieret, uden samme klare polarisering som har været set ved nogle af de forudgående spørgsmål.

iii. Prioritering vedrørende relationer

Når vi herefter vender blikket mod hvad det er der holder en tilbage fra at flytte, er der mange lighedspunkter med de forhold som bidrager til at man kan være tiltrukket til at flytte., men også en række markante forskelle. Den følgende tabel giver et godt indtryk af hvad der kræves:

	Afgørende betydning	Nogen betydning	Ingen betydning	Ved ikke Ikke relevant	I alt
Socialt netværk/familie	70,1	12,5	5,2	12,1	100
Bundet af nuværende bolig (f.eks. fremleje eller salg)	36,1	15,1	18,8	30,1	100
Tilfredshed med nuværende bolig	32,8	16,7	6,0	14,5	100
Kulturelle forhold (museer, forsamlingshus, koncerter o. lign.)	22,7	24,1	23,8	29,4	100
Fritidsmuligheder (sport, aftenskole o. lign.)	,25,4	24,7	22,3	27,7	100
Skoleforhold / daginstitutioner	28,4	,13,7	22,6	35,3	100
Offentlige transportmuligheder (fly/skib)	25,7	25,0	20,2	29,1	100
Kommunikationsmuligheder (internet, telefon o. lign.)	45,5	20,1	11,6	22,7	100
Udbud af grønlandsk proviant	40,0	20,2	16,6	23,2	100
Udbud af øvrige varer og tjenesteydelser på bostedet	60,7	27,4	17,7	24,2	100
Partners job	39,4	11,7	12,3	36,6	100
Samlet antal respondenter					908

Tabel III.12 Besvarelse af spørgsmål 20: Hvilke andre forhold har betydning for at du ønsker at blive boende på dit nuværende bosted?

Det er interessant at se at kravet for et socialt netværk og/eller familie stilles af mere end 70 pct. af respondenterne. Sammenholdt med antallet af personer som pegede på denne faktor som værende af betydning for om man vil gennemføre flytningen hvor 50 pct. pegede på denne faktor som værende af afgørende, så er de 70 pct. et markant højere tal der gør sig gældende i forhold til om man holder sig tilbage på sit nuværende bosted. Ud over denne ene faktor som har klar prioritet, er der enkelte faktorer som opfattes værende af afgørende betydning af en gruppe på fra 40 til 50 pct. af respondenterne. Det drejer sig således om kommunikationsmulighederne, udbuddet af grønlandsk proviant og partners job, som alle ligger i den højere ende. Men ellers er det mest karakteristiske ved tabellen at de fleste faktorer ligger med relativt jævne fordelinger når det gælder deres betydning – fra en gruppe der finder betydningen afgørende, til andre som synes at der er nogen betydning, og igen en gruppe for hvem betydningen er begrænset eller helt fraværende.

iv. Prioritering vedrørende fritid og omgivelser

Hvilken rolle fritidsaktiviteter og aktiviteter, som bidrager til at styrke stedstilknytningen, spiller for respondenterne fremgår af den følgende tabel. Som det fremgår handler opgørelsen om hvem der i husstanden og i sammenhæng med andre i lokalsamfundet indgår i aktiviteterne. Karakteristisk for langt de fleste af de nævnte aktiviteter drejer det sig i meget høj grad om forskellige former for naturrelaterede aktiviteter, og samtidig om aktiviteter som i høj grad kan udføres i sociale sammenhænge. .

	Jeg og / eller min partner deltager	Andre i husstanden deltager	Sammen med andre i lokal- samfundet	Ingen i husstanden deltager	I alt
Fiskeri	51,4	21,9	5,8	30,4	100
Fangst	45,1	20,8	6,7	34,8	100
Indsamling af bær, svampe o.lign.	51,6	21,5	5,4	30,5	100
Indsamling af sten	17,7	11,0	4,2	69,0	100
Husflid/håndarbejde (med ben, sten, skind, strik o.lign.)	40,4	16,0	4,9	42,5	100
Sport (inkl. Sejlads)	49,6	21,7	5,9	29,8	100
Vintersport (f.eks. ski, hundeslæde, snescooter)	36,5	16,1	7,1	45,7	100
Bingo, lotto, kortspil o.lign	29,9	10,9	5,6	27,9	100
Samlet antal respondenter					1484

Tabel III.13 Besvarelse af spørgsmål 21: Hvilke fritidsaktiviteter deltager du og/eller din familie i?

Karakteristisk for billedet er, at en stor majoritet deltager i mange forskellige aktiviteter. Blandt de relativt få aktiviteter der fremhæves af respondenterne som nogen de kun i begrænset omfang deltager i er eksempelvis indsamling af sten, og til en vis grad også spilleaktiviteter. Enkelte af aktiviteterne indgår i et vist omfang, eksempelvis vintersport og husflid, medens fangst, fiskeri, indsamling af bær og sport tæller alle med i den høje ende.

Egen eller partners deltagelse ligger for de mere hyppige aktiviteter i størrelsesordenen omkring 35 til godt 50 pct. af respondenterne, medens andre i husstanden typisk ligger mellem 10 og 20 pct. af tilfældene. Til gengæld er der stort set ingen af aktiviteterne som foregår med andre i lokalsamfundet, idet det for alle kategoriers vedkommende drejer sig om størrelsesordenen fra nogle få og op til 7 % af respondenterne.

For at få et indtryk af de regionale variationer i fritidsaktiviteterne er tabellen på den følgende fremstillet således at der for hver type af aktivitet er en regionsopdelt blok. Indenfor blokken, er typen af organisering af aktiviteterne beregnet i procent af regionens samlede aktiviteter, således at tabellen viser de regionale forskelle i organisationsform, herunder hvor husstanden har sine aktiviteter.

Som det fremgår, er der på nogle punkter rimelig store regionale overensstemmelser i aktivitetsmønstrene som svarer til det samlede billede. Eksempelvis er det et gennemgående træk at aktiviteterne over hele landet stort set ikke foregår i samarbejde med andre.

Men enkelte markante forskelle kan påpeges. Eksempelvis at fangstaktiviteter i Nord- og Østgrønland omfatter godt 80 pct. af husstandene, medens det laveste niveau ligger i Sydgrønland hvor næsten 40 pct. af husstandene ikke har fangstaktiviteter. Når det gælder fiskeriaktiviteter ligger Midtgrønland på det laveste niveau idet godt 1/3 af husstandene ikke har denne type af aktivitet. Når det gælder husflid ligger Midtgrønland ligeledes højest når det gælder at ingen husstande deltager, idet det gælder for godt halvdelen af husstandene. Til gengæld er det regionen med det største relative antal deltager i sportsaktiviteter, inklusive sejlads. Kun en fjerdedel af befolkningen deltager ikke i sådanne aktiviteter.

Når det gælder indsamling af sten er der særdeles begrænset deltagelse over hele landet. Lavest ligger deltagelsen igen i Midtgrønland hvor næsten 3/4 af husstandene ikke har denne type af aktiviteter. Og endelig når det gælder Bingo og andre spil ligger Diskobugten og Nord- og Østgrønland med den højeste deltagelsesfrekvens.

Fritidsaktiviteter fordelt på regioner					
	Syd	Midt	Disko	Nord/Øst	
FANGST					
Andre i husstanden deltager	12,5	19,0	19,2	28,8	
Ingen i husstanden deltager	37,3	36,3	31,5	22,3	
Jeg og/eller min partner deltager	42,9	38,0	44,0	42,8	
Sammen med andre	7,3	6,7	5,3	6,1	
	100	100	100	100	
FISKERI					
Andre i husstanden deltager	15,5	19,3	21,0	25,6	
Ingen i husstanden deltager	27,9	33,4	24,0	24,4	
Jeg og/eller min partner deltager	52,1	41,2	48,9	45,8	
Sammen med andre	4,5	6,1	6,2	4,2	
	100	100	100	100	
HUSFLID					
Andre i husstanden deltager	13,2	12,5	18,0	19,1	
Ingen i husstanden deltager	42,8	45,1	34,9	41,1	
Jeg og/eller min partner deltager	38,4	38,7	40,6	37,4	
Sammen med andre	5,6	3,7	6,5	2,4	
	100	100	100	100	
SAMLING					
Andre i husstanden deltager	15,6	17,6	20,9	27,2	
Ingen i husstanden deltager	25,2	34,4	25,8	26,5	
Jeg og/eller min partner deltager	53,3	42,3	48,4	43,2	
Sammen med andre	5,9	5,6	4,9	3,1	
	100	100	100	100	
SPORT					
Andre i husstanden deltager	18,0	16,6	23,0	24,7	
Ingen i husstanden deltager	30,4	25,6	26,8	28,3	
Jeg og/eller min partner deltager	45,9	52,2	43,4	43,3	
Sammen med andre	5,6	5,6	6,8	3,6	
	100	100	100	100	
VINTERSPORT					
Andre i husstanden deltager	9,2	12,5	18,0	22,6	
Ingen i husstanden deltager	62,4	43,2	31,4	37,5	
Jeg og/eller min partner deltager	22,6	37,1	42,4	34,3	
Sammen med andre	5,8	7,2	8,2	5,6	
	100	100	100	100	
STEN					
Andre i husstanden deltager	10,1	7,2	15,0	12,8	
Ingen i husstanden deltager	65,1	73,1	70,6	67,4	
Jeg og/eller min partner deltager	19,9	14,3	11,0	16,7	
Sammen med andre	4,9	5,4	3,4	3,1	
	100	100	100	100	
BINGO					
Andre i husstanden deltager	9,4	7,7	11,8	13,2	
Ingen i husstanden deltager	59,1	56,3	53,5	53,5	
Jeg og/eller min partner deltager	28,2	30,8	28,4	25,9	
Sammen med andre	3,2	5,2	6,3	7,4	
	100	100	100	100	

Tabel III.14 Fritidsaktiviteter fordel på regioner

Det er for så vidt bemærkelsesværdigt hvor relativt ens mønstre der viser sig inden for de forskellige aktiviteter, men et væsentligt problem ved opgørelsen er, at den ikke ser på hyppigheden af de enkelte aktiviteter. Det er et af de aspekter der er indgået i interviewundersøgelsen, og nogle af de nuanceringer der fremkommer i den forbindelse fremgår senere under analysen af de gennemførte interviews.

v. Prioritering vedrørende faglige aktiviteter

Et væsentligt udtryk for tilknytningsforholdet ses gennem deltagelsen i forskellige faglige og/eller frivillige aktiviteter i lokalsamfundet, og den følgende tabel viser fordelingen af aktiviteterne indenfor fire hovedgrupper:

	Jeg og/eller min partner deltager	Andre i husstanden deltager	Ingen i husstanden deltager	I alt
Aftenskole	16,3	5,8	80,3	100
Bestyrelsesarbejde (skole, institution, forening o.lign.)	27,0	8,3	65,9	100
Frivilligt arbejde (skole, institution, forening o.lign.)	30,8	9,5	61,1	100
Frivilligt fagligt arbejde (SIK, KNAPK og lign.)	14,9	5,8	81,3	100
Samlet antal respondenter				1415

Tabel III.15 Besvarelse af spørgsmål 22: Hvilke faglige/frivillige aktiviteter deltager du og/eller din familie i?

I relation til aftenskoleaktiviteter ligger deltagelsen relativt lavt, idet kun godt 16 pct. af respondenterne selv deltager medens yderligere 6 pct. melder at andre i husstanden deltager.

Sammenlignet hermed er involveringen i bestyrelsesarbejde i forbindelse med skoler, institutioner og forskellige foreninger markant højere. Næsten en tredjedel af husstandene er involveret i sådanne aktiviteter, og det er et niveau der kun overgås af det frivillige hvor omkring 40 pct. af husstandene er deltagere.

Nederst på listen ligger det frivillige faglige arbejde hvor godt 1/5 af husstandene er involveret på den ene eller anden måde.

Alt i alt er involveringen imidlertid markant, og viser dermed en klar identifikation af et særdeles aktivt lokalsamfundsliv når man ser på lokalsamfundene som helhed. Et væsentligt input til analysen er imidlertid inputs til dette billede via interviews som klart viser at lokalsamfundene fordeler sig mellem to yderpunkter. De meget aktive og velfungerende, hvor deltagelsesprocenten er høj, og hvor aktiviteterne præger størstedelen af husholdene i lokalsamfundet. Og de meget inaktive og dårligt fungerende lokalsamfund hvor deltagelsesprocenten er særdeles lav, og hvor aktiviteterne derfor kun berører et fåtal af husholdene. Det er klart at sådanne yderpunkter har stor indflydelse på mobilitetsmønstrene.

f) Erhvervsrelationer

Et billede af de individuelle og kollektive beslutninger vedrørende flytningsaktiviteter afhænger på den ene side i høj grad af de muligheder der tilbydes med hensyn til involvering i arbejdsmarkedet, og på den anden side af de kvalifikationer som den enkelte bringer med sig. I det følgende skal der tegnes et billede af begge sider, med udgangspunkt i de individuelle kvalifikationer.

i. Forudsætninger

Et væsentligt element i det at være aktiv på arbejdsmarkedet er de sprogkunderskaber som den enkelte bærer med sig. Og i forhold hertil har respondenterne identificeret sig på følgende måde:

	Flydende/Modersmål	Forståeligt i de fleste situationer	Begrænset eller ingen kundskab	I alt
Taler grønlandsk	72,6	7,0	20,5	100
Skriver grønlandsk	63,1	9,5	27,4	100
Taler dansk	48,4	29,5	22,1	100
Skriver dansk	48,0	24,9	26,9	100
Taler engelsk	24,3	29,2	46,5	100
Skriver engelsk	22,1	25,3	52,6	100
Samlet antal respondenter				1491

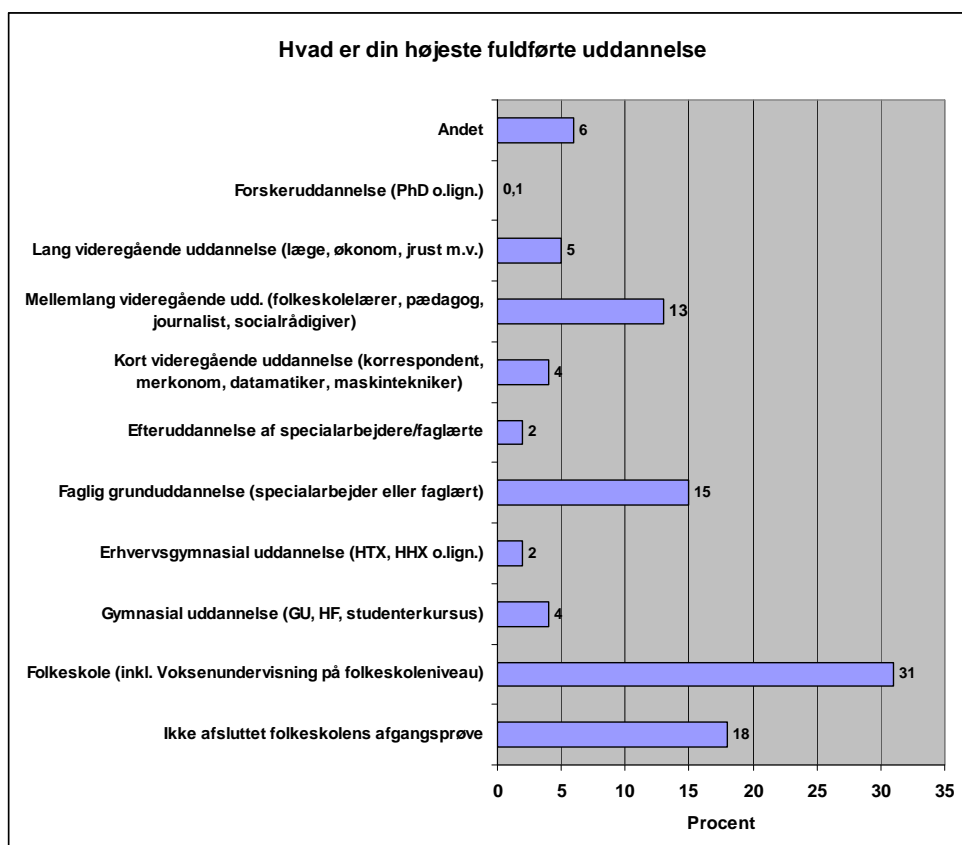
Tablet III.16 Besvarelse af spørgsmål 23: Hvor gode sprogkunderskaber har du?

Som det anføres i tabellen har godt 4/5 af befolkningen kvalifikationer i Grønlandsk som betyder at de taler det flydende, eller i det mindste kan gøre sig forståelig, medens lidt færre – godt en fjerdedel – behersker det skrevne sprog så de som minimum kan gøre sig forståelig i de fleste situationer.

Når det gælder dansk er situationen nogenlunde den samme, nemlig at godt 4/5 taler sproget flydende, eller i det mindste kan gøre sig forståelig. Og for skriftsproget gælder nogenlunde samme forskel som på Grønlandsk, nemlig at det sammenlagt er 3/4 som kan skrive det flydende, eller gøre sig forståelig. Men der er en markant forskel imellem sprogene, nemlig at andelen af personer som taler og/eller skriver det flydende er langt højere når det gælder Grønlandsk end Dansk. Og dette mønster viser sig gennem markante regionale forskelle!

I forhold til Engelsk er det godt halvdelen af de adspurgte som kan bruge sproget, og det gælder både skriftligt og mundtligt.

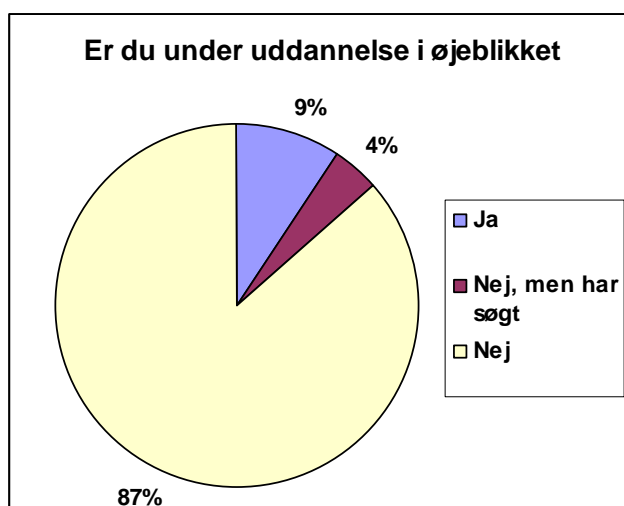
Med den angivne fordeling er der – på det generelle plan – tale om en særdeles veludstyret arbejdsstyrke idet hovedparten er tosproget, og en markant del endog tresproget. Men det piller ikke ved det forhold at de sproglige kvalifikationer har et klart regionalt bias som kan være afgørende for involveringen i den aktive arbejdsstyrke når det gælder de nye aktiviteter.

Figur III.9 Besvarelse af spørgsmål 26: Hvad er din højeste fuldførte uddannelse?

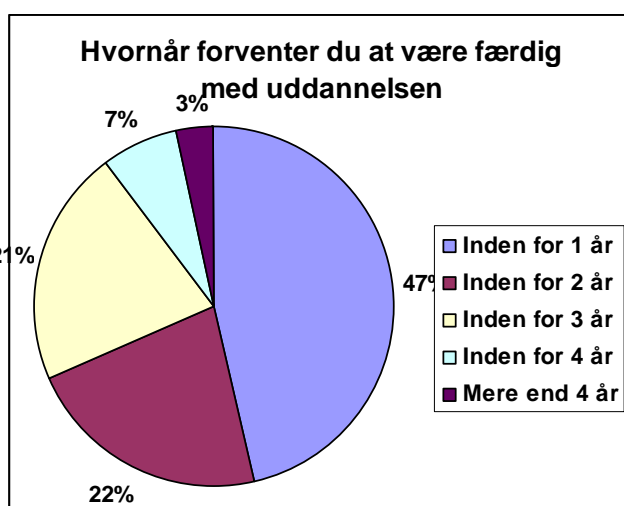
I forhold til det uddannelsesmæssige spektrum ligger der i besvarelsene på spørgeskemaets spørgsmål om højeste fuldførte uddannelse en klar indikation på et stort problem, nemlig det relativt lave uddannelsesniveau som respondenterne indberetter. Ikke fordi det kommer som nogen overraskelse, idet spørgsmålet om mangel på uddannelse har været en central diskussion gennem de sidste mange år. Men med udgangspunkt i de afgivne oplysninger har godt halvdelen af de adspurgte enten ikke afsluttet folkeskolens afgangsprøve, eller har denne som det højeste uddannelsesstrin. Til gengæld er den "anden halvdel" af befolkningen karakteriseret ved et relativt bredt udbud af kvalifikationer, med hovedvægt på de faglige grunduddannelser og de mellemlange videregående uddannelser, idet disse to grupper udgør næsten 30 pct. af respondenterne. Hertil kommer godt 10 pct. som har erhvervet gymnasieuddannelse/HTX, HHX og lignende, har fået efteruddannelse indenfor specialarbejde, samt erhvervet en kortere videregående uddannelse. Og endelig gruppen med lang videre gående uddannelse, forskeruddannelse samt andre former for uddannelser. Der er således til en vis grad tale om en polarisering i samfundet, og denne polarisering viser sig blandt andet i et regionalt mønster hvor de store byer både tilbyder og tiltrækker uddannelser og uddannelsessøgende, medens mangelen på en række kvalifikationer karakteriserer de mindre steder. Og det kan vise sig som et væsentligt problem for disse samfund i den situation hvor efterspørgslen efter forskellige kvalifikationer melder sig som et væsentligt element i de nye erhvervsaktiviteter.

Til at underbygge de nye aktiviteter - samt samfundsudviklingen i det hele taget - kræves en udvidelse af den menneskelige kapital gennem uddannelsesinitiativer hvor de faglige forudsætninger etableres. Ser man på de igangværende uddannelsessøgende viser den følgende figur en oversigt over andelen blandt respondenterne:

Figur III.10 Besvarelse af spørgsmål 27: Er du under uddannelse i øjeblikket?

Godt 9 pct. af de adspurgte kan notere at de er i gang med et uddannelsesforløb, medens yderligere 4 pct. meddeler at de har søgt ind på en uddannelse. Et afgørende spørgsmål er imidlertid hvornår gruppen af igangværende studerende kan forventes færdige med uddannelsesforløbet, og den følgende oversigt giver et indtryk af hvilke forventninger der gør sig gældende.

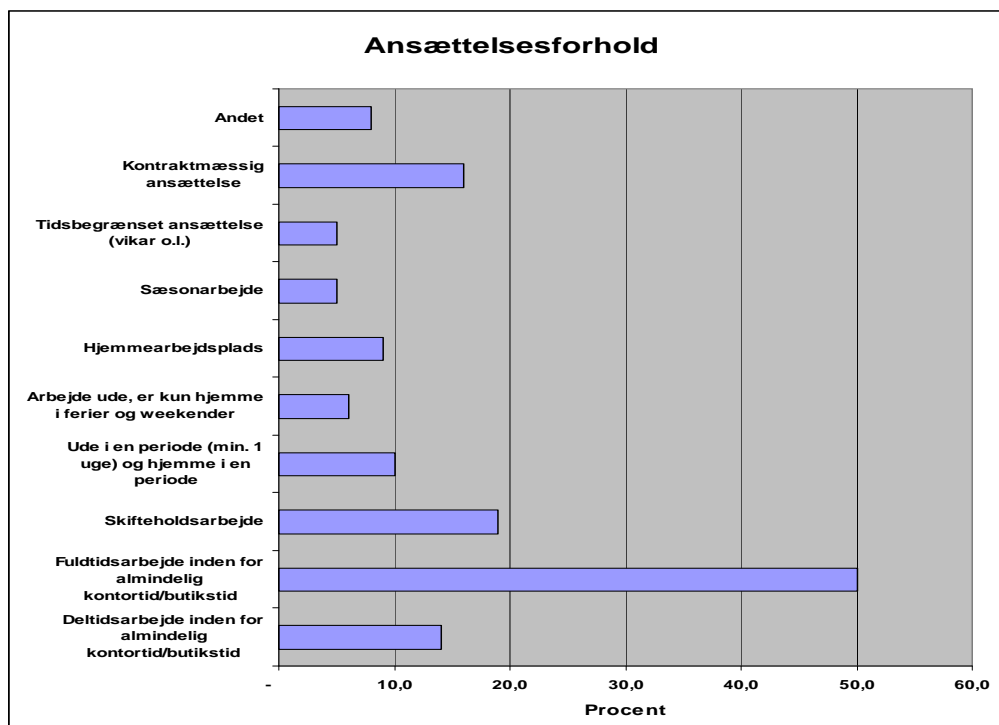
Figur III.11 Besvarelse af spørgsmål 30: Hvornår forventer du at være færdig med denne uddannelse?

Som det fremgår, er godt halvdelen af de uddannelsessøgende inde i uddannelsesforløb som forventes afsluttet indenfor det kommende år, medens yderligere omkring 20 + 20 pct. forventes afslutte deres uddannelse indenfor henholdsvis 2 og 3 år. Set i lyset af den generelle uddannelsesmæssige profil af samfundet er der tale om et fornuftigt, men også relativt beskedent bidrag til de menneskelige ressourcer. Omvendt bekræfter den regionale fordeling imidlertid også at der er tale om særdeles markante regionale forskelle når det gælder uddannelse og deltagelsen i de forskellige uddannelsesaktiviteter, og at der herigennem ligger indlejret en klar kilde til en yderligere forstærkelse af de regionale forskelle.

ii. Arbejdsbetingelser og jobtilknytning

Hvor mange af de forventede nye aktiviteter stiller krav om uddannelse, er der også i stigende grad et behov for fleksibilitet når det gælder arbejds- og organisationsformer.

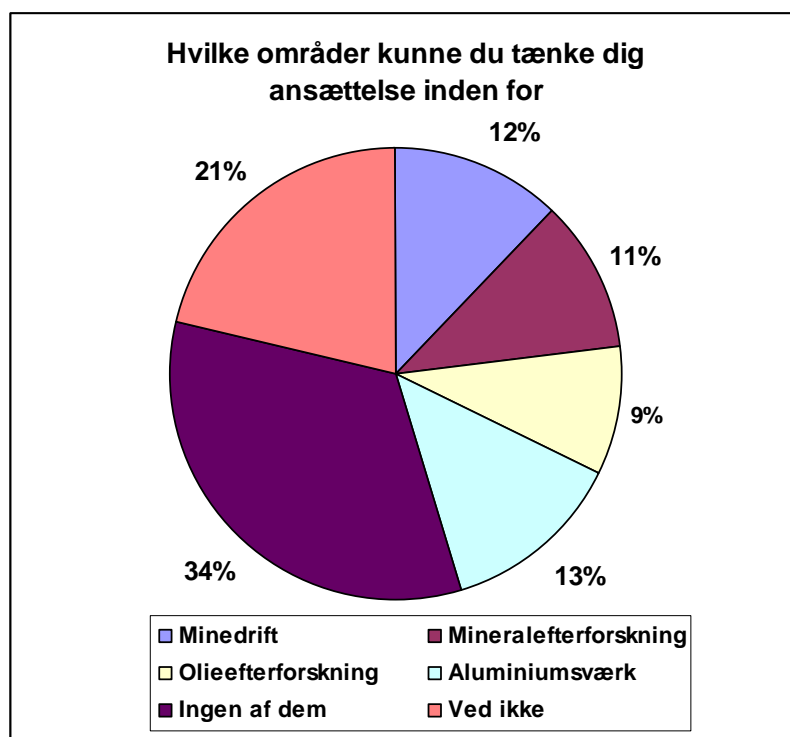

Figur III.12: Besvarelse af spørgsmål 28: Hvilke ansættelsesformer beskriver bedst dine nuværende og tidligere beskæftigelser?

Som det fremgår af figuren ovenfor udgøres langt størstedelen af erfaringerne på arbejdsmarkedet af en arbejdsstyrke som er vant til at arbejde indenfor almindelig kontortid/butikstid, og til en vis grad også skifteholdsarbejde. Men i kraft af tilknytning til eksempelvis fiskeriet er der også en del af arbejdsstyrken som har erfaring med eksempelvis at være på job i en længere periode, og efterfølgende være hjemme i en tilsvarende periode. Ligeledes har den særlige ø-karakter af det grønlandske arbejdsmarked betydet en vis fleksibilitet og speciel lokal og regional mobilitet, hvilket blandt andet fremgik af den registerbaserede analyse. Der er ingen tvivl om at disse erfaringer kan komme til at spille en væsentlig rolle i forhold til et mere åbent og integreret arbejdsmarked, hvor forskellige former for pendling kan blive afgørende. Og som det fremgår af figuren er der tale om et markant skifte i forhold til åbenhed overfor alternative organisationsformer. Det er især kategorierne ”Ude i en periode og hjemme i en periode” samt kategorien ”Hjemmearbejdsplads” som er udvidet betragteligt, og som således indikerer en øget mulighed for at de typer af nye organisationsformer man har prøvet i andre lande, og som har været på tale i Grønland, vil kunne iværksættes.

iii. De nye aktiviteter

Et centralt spørgsmål i spørgeskemaet har været interessen for de nye aktiviteter indenfor råstof-, energi- og mineralproduktion som er på tale. Og de følgende oversigt giver et indtryk af omfanget af interesse:

Figur III.13 Figuren baseret på besvarelse af spørgsmål 37: Hvilke af følgende områder kunne du tænke dig at søge arbejde inden for? Vær opmærksom på at det er muligt, at afkrydse flere af mulighederne.

Som det fremgår af tallene drejer det sig om at godt $\frac{3}{4}$ af respondenterne – eller mere præcist 72 pct. - enten ikke ved om de ville søge arbejde, eller at de positivt ved at det ikke har deres interesse. Men omvendt gælder det at 28 pct. af respondenterne faktisk ytrer interesse for aktiviteterne, og kunne tænke sig at blive involveret i en eller flere af aktiviteterne. Når man ser på procentfordelingen mellem de nye aktiviteter summer de op til mere end de 28 pct., men de er blot udtryk for at flere viser interesse for forskellige aktiviteter..

Som tallene antyder drejer det sig om et betragteligt antal personer der viser interesse for aktiviteterne, og ved at gå ind i fordelingen på de enkelte grupper og på basis heraf opregne hvor mange der er repræsenteret via den udtagne stikprøve får man en oversigt som den på næste side, hvor fordelingen er vist både når det gælder regioner, køn, aldersgrupper, fødested og bosted.

Tabellen viser for det første hvor mange der ikke ønsker at være involveret, og hvor mange der endnu ikke ved hvordan de skal forholde sig.

Potentiale - personer						
Region	Aluminium	Minedrift	neralefterforskni	Dieefterforskning	Ved ikke	Ingen af dem
Syd	1.249	998	724	713	1.334	2.467
Midt	2.299	1.954	2.136	1.956	4.221	6.607
Disko	1.312	1.211	1.126	953	2.142	3.847
Nord/Øst	1.170	1.279	1.045	789	1.958	1.898
I alt	6.030	5.442	5.031	4.411	9.655	14.819
Potentiale				12.872	9.655	14.819
Samlet arbejdsstyrke						37.346
Køn	Aluminium	Minedrift	neralefterforskni	Dieefterforskning	Ved ikke	Ingen af dem
Mænd	4.557	4.427	3.617	3.702	4.869	6.496
Kvinder	1.475	1.016	1.415	709	4.785	8.324
I alt	6.032	5.443	5.032	4.411	9.654	14.820
Potentiale				12.872	9.654	14.820
Samlet arbejdsstyrke						37.346
By	Aluminium	Minedrift	neralefterforskni	Dieefterforskning	Ved ikke	Ingen af dem
By	4.848	4.234	3.994	3.645	7.887	13.166
Bygd	1.184	1.208	1.037	766	1.768	1.654
I alt	6.032	5.442	5.031	4.411	9.655	14.820
Potentiale				12.871	9.655	14.820
Samlet arbejdsstyrke						37.346
Bosted	Aluminium	Minedrift	neralefterforskni	Dieefterforskning	Ved ikke	Ingen af dem
By	4.848	4.234	3.994	3.645	7.887	13.166
Bygd	1.184	1.208	1.037	766	1.768	1.654
I alt	6.032	5.442	5.031	4.411	9.655	14.820
Potentiale				12.871	9.655	14.820
Samlet arbejdsstyrke						37.346
Alder	Aluminium	Minedrift	neralefterforskni	Dieefterforskning	Ved ikke	Ingen af dem
15	99	47	61	61	171	424
16-25	1.674	1.366	1.445	1.033	1.837	2.564
26-40	1.511	1.993	1.762	1.787	2.693	4.528
41-60	2.747	2.037	1.764	1.531	4.946	7.298
I alt	6.031	5.443	5.032	4.412	9.647	14.814
Potentiale				12.885	9.647	14.814
Samlet arbejdsstyrke						37.346
Fødested	Aluminium	Minedrift	neralefterforskni	Dieefterforskning	Ved ikke	Ingen af dem
Født i Grønland	5.489	4.840	4.377	3.806	8.920	12.317
Født udenfor Grø	543	604	656	606	735	2.503
I alt	6.032	5.444	5.033	4.412	9.655	14.820
Potentiale				12.871	9.655	14.820
Samlet arbejdsstyrke						37.346

Tabel III.17 Oversigt over interesserede personer og potentiel arbejdsstyrke i relation til nye aktiviteter.

Dernæst vises for hver aktivitet hvor mange der ytrer interesse for de enkelte aktiviteter. Ved at regne baglæns fra den samlede arbejdsstyrke og fratække gruppen af personer som ikke ved om de vil deltage samt gruppen som ved at de ikke vil deltage, står man tilbage med den potentielle gruppe af personer som, ud fra hvad de siger, potentielt står til rådighed for de nye aktiviteter.

Som det fremgår ligger potentiale på 12.871 personer for alle tabeller baseret på nøglevariable, d.v.s. køn, regionalfordeling, fødested, og bosætning. Resultatet afviger en lille smule når det gælder aldersfordelingen, fordi samplet ikke er udtaget på en sådan måde at den er repræsentativ også for denne gruppe.

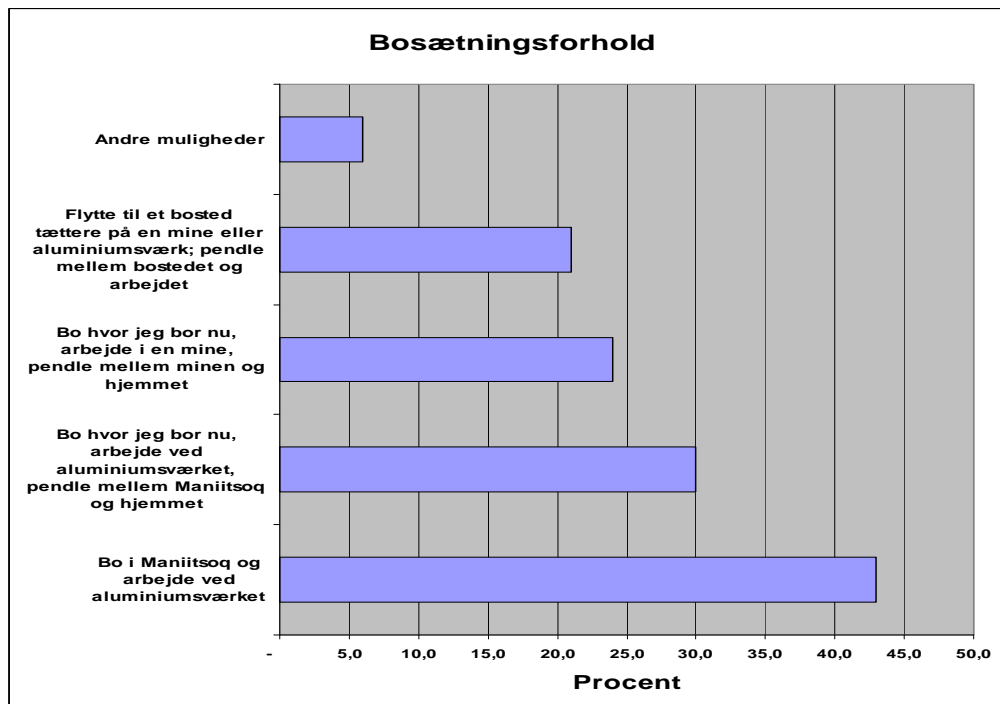
I det omfang man kan regne med respondenternes egne udsagn så skulle det betyde at der var et særdeles stort overskud af arbejdskraft villig til at træde ind i en af de nye aktiviteter. Hvad de i givet fald skulle foretage sig fremgår af følgende oversigt:

Ønske vedrørende arbejdsaktivitet fordelt efter by/bygd og køn				
Aktivitet	By	Bygd	Mænd	Kvinder
Administration (bogføring, billetbestilling o.l.)	8,5	6,7	4,6	18,2
Akademisk arbejde (ingeniør, biolog, geolog, jurist, økonom osv.)	8,2	3,5	6,0	6,8
Bore- og sprængningsopgaver	6,6	8,9	9,2	2,0
Catering (rengøring og madlavning)	8,8	13,1	3,8	33,8
Faglært håndværksarbejde (elektriker, tømrer osv.)	15,7	12,1	17,8	1,4
Havnearbejde	5,8	9,9	9,2	2,0
Ledelsesmæssige opgaver/formand	9,3	5,3	9,0	3,4
Maskinoperatør (fx dumperkørsel, gravearbejde osv.)	11,3	7,8	12,0	2,0
Sygeplejerske eller lignende	1,6	3,5	1,0	7,4
Transport og logistik	11,0	4,6	9,8	3,4
Ufaglært arbejde	13,2	24,5	17,6	19,6
	100,0	100,0	100,0	100,0

Figur III.18 Figuren med oversigt over svar på spørgsmål 38: Hvilke jobtyper vil du være/er interesseret i?

Som det fremgår af figuren er der tale om et meget bredt udvalg af aktiviteter og samtidig at respondenterne placerer sig bredt over feltet. Der er således ikke enkelte aktiviteter der tegner sig for broderparten af aktiviteterne. Og ved nærmere analyse viser det sig at der er en rimeligt godt match mellem respondenternes interesser og deres uddannelser. Til forskel fra interesseliknelighederne vedrørende de nye aktiviteter hvor der var tale om at stort set hele samplet indgik i analysen, så er der, som det fremgår af tallene på figuren, tale om at kun en lille del af de adspurgte faktisk har forholdt sig til spørgsmålet. Men det svarer imidlertid til den gruppe af personer som tidligere udtrykte interesse, så det er de samme personer der nu også forholder sig til hvilke aktiviteter de vil deltage i.

Noget af det der er bemærkelsesværdigt er fordelingen i svarene på henholdsvis køn og hvorvidt man kommer fra byer eller bygder. Med **fed skrifttype** er markeret de væsentligste afvigelser, og det fremgår klart at netop kvalifikationsspørgsmålet og placeringen i forhold til et fremtidigt arbejdsmarked er gennemgående temaer.

Figur III.14 Figur med oversigt over svar på spørgsmål 39: Hvor kunne du tænke dig at bo og arbejde?

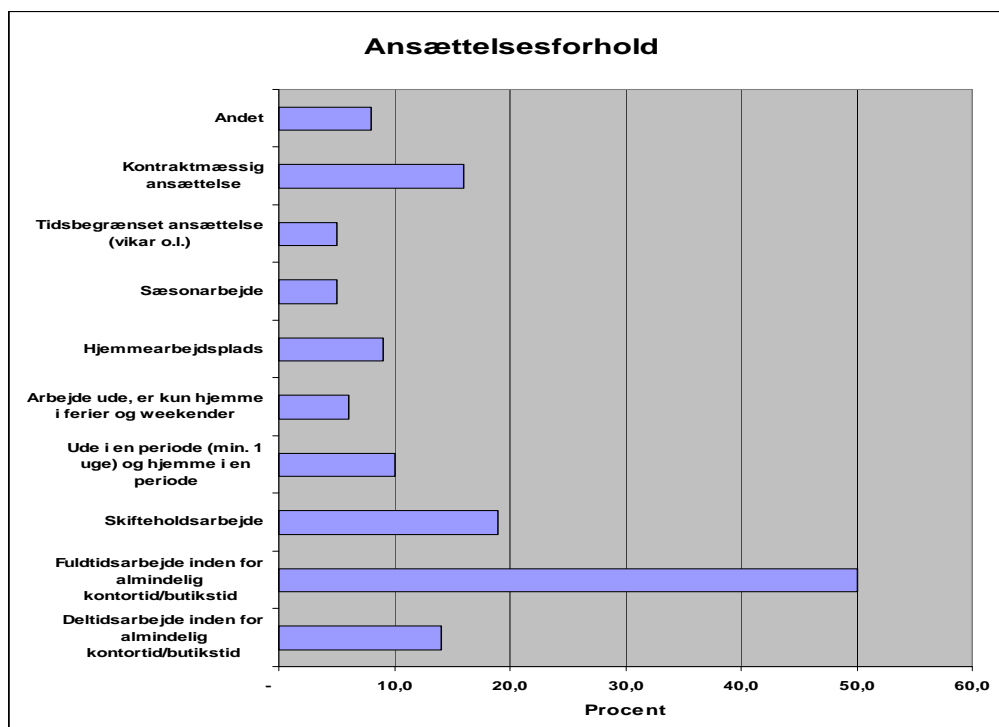
Tilsvarende er der et dækkende antal personer der forholder sig til hvorvidt de ønsker at flytte til Maniitsoq, pendle fra/til deres nuværende bosætning, eller en af de øvrige muligheder de er blevet konfronteret med i ovenstående tabel.

Det er således et rimeligt konsistent udsagn der bliver præsenteret af respondenterne. En klar interesse for aktiviteterne, en god fornemmelse for hvilke aktiviteter de ville kunne påtage sig, og endelig en åben holdning til de bosætningsmæssige konsekvenser som en beskæftigelse måtte have.

iv. Ansættelsesforhold

Langt størstedelen af erfaringerne på arbejdsmarkedet i Grønland er, at arbejdsstyrken er vant til at arbejde inden for almindelig kontortid eller butikstid og til en vis grad også med skifteholdsarbejde. Men i kraft af tilknytning til eksempelvis fiskeriet er der også en del af arbejdsstyrken, som har erfaring med at være på job i en længere periode og efterfølgende være hjemme i en tilsvarende periode. Ligeledes har den særlige ø-karakter på det grønlandske arbejdsmarked betydet en vis fleksibilitet samt lokal og regional mobilitet, hvilket blandt andet fremgår af den registerbaserede analyse (se afsnittet om metoderne).

Der er ingen tvivl om, at disse erfaringer kan komme til at spille en væsentlig rolle i forhold til et mere åbent og integreret arbejdsmarked, hvor forskellige former for pendling kan blive afgørende. Som det fremgår af figuren nedenfor er der relativ stor interesse for forskellige alternative ansættelsesformer, eksempelvis den type af arbejde, hvor man arbejder ude typisk et par uger og efterfølgende er hjemme i en længere periode.

Figur III.15 Figur med oversigt over svar på spørgsmål vedrørende ansættelsesforhold

Faktisk er der tale om et markant skifte i forhold til åbenhed over for alternative organisationsformer. Det er især kategorierne "Ude i en periode og hjemme i en periode" samt kategorien "Hjemmearbejdsplads", som er udvidet betragteligt i forhold til de erfaringer, der allerede findes i Grønland og, som således indikerer en øget mulighed for, at de typer af nye organisationsformer, som man har prøvet i andre lande og, som har været på tale i Grønland, har interesse.

Tilsvarende er der et statistisk dækkende antal personer, der forholder sig til, hvorvidt de ønsker at flytte til Maniitsoq, pendle fra og til deres nuværende bosætning eller udnytte en af de øvrige muligheder, som de er blevet spurgt om. Den største interesse ses i forhold til muligheden for at flytte til Maniitsoq i tilfælde af ansættelse på et eventuelt aluminiumsværk. Det at bo, hvor man bor nu, og så pendle til arbejdspladsen, nævnes af mere end 25 % af respondenterne som en acceptabel ansættelsesform. Og i forhold til minedrift gør det samme sig gældende, idet næsten 1/4 nævner det at bo i den nuværende hjemby og pendle mellem minen og hjemmet som en mulighed.

Det er således et rimeligt konsistent udsagn, der bliver præsenteret af respondenterne. Der er en klar interesse for aktiviteterne, der er en god fornemmelse for hvilke aktiviteter, de ville kunne påtage sig, og endelig er der en åben holdning til de bosætningsmæssige konsekvenser, som en beskæftigelse måtte have.

v. Hvor mange vil i givet fald være interesseret?

De gennemførte undersøgelser gør det muligt at få et indblik i hvor mange og hvem, der måtte være interesseret i de forskellige aktiviteter. Ved at regne baglæns fra den samlede arbejdsstyrke og fratragte gruppen, som ikke ved, om de vil deltage, samt gruppen, som ved, at de ikke vil deltage, har man tilbage den gruppe af personer, som potentielt står til rådighed for de nye aktiviteter.

I det omfang man kan regne med respondenternes egne udsagn, så skulle det betyde, at der er en særdeles stor gruppe af arbejdskraft, som er villig til at træde ind i en af de nye aktiviteter. Ud fra en samlet arbejdsstyrke på omkring 37.000 personer er der

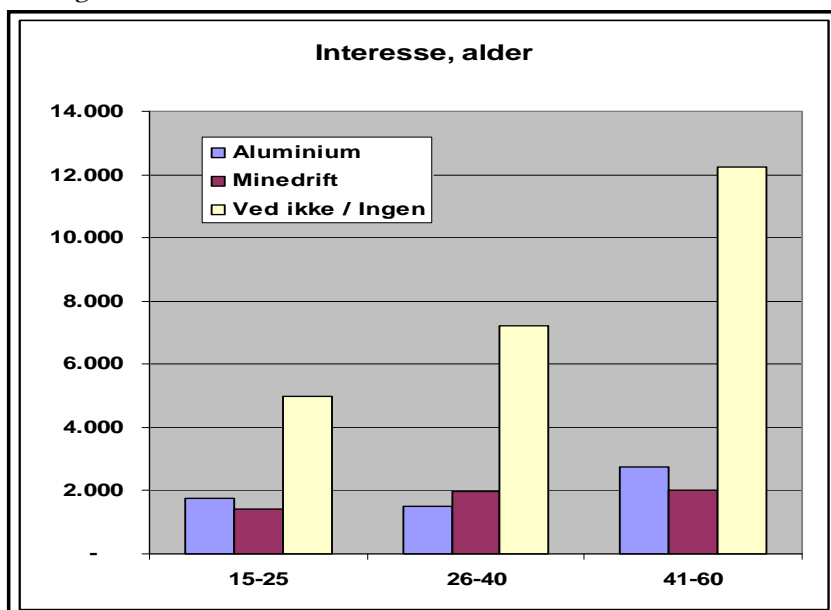
– omregnet – godt og vel 13.000 personer, som ytrer en eller anden form for interesse.

Som det fremgår af tallene, drejer det sig om, at 64 % enten ikke ved, om de ville søge arbejde, eller positivt ved, at det ikke har deres interesse. Men omvendt gælder det, at 36 % af respondenterne faktisk ytrer interesse for aktiviteterne. De angiver, at de kunne tænke sig at blive involveret i en eller flere af aktiviteterne. Der er således

16 % som har interesse for aluminiumsindustrien, 15 % for minedrift, 13 % for mineralefterforskning, og 12 % for olieefterforskning, og dermed 20 % som nævner interesse for mere end 1 aktivitet.

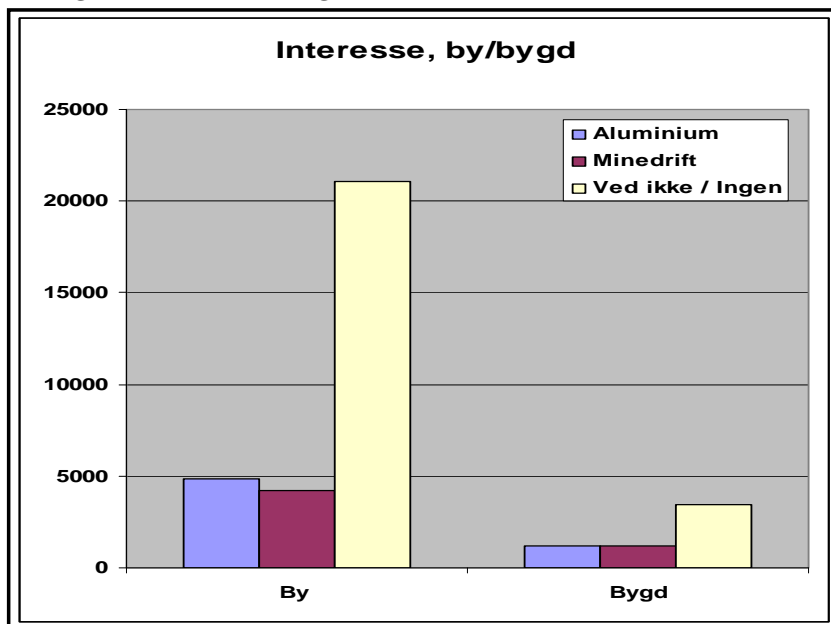
For hver af de følgende figurer er der i den gule søjle (længst til højre af de tre sammenhængende søjler) opgjort hvor mange, der ikke ønsker at være involveret, og hvor mange, der endnu ikke ved, hvordan de skal forholde sig. I de blå og røde søjler (til venstre) vises tal for de forskellige grupper, der viser interesse for aktiviteterne.

Figur III.16 Aldersfordelt interesse

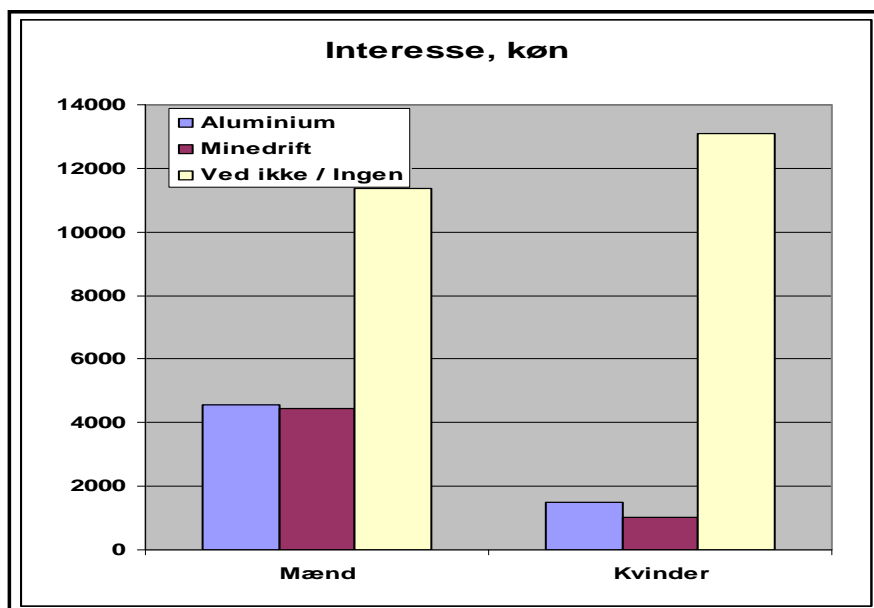
Rent aldersmæssigt er det ungdomsgruppen, der viser størst interesse for aluminium, nemlig godt 23 %, mens aldersgruppen 26-40 år med 19 % er den gruppe, der viser størst interesse for minedrift. De er dog skarpt fulgt af aldersgruppen 15-25 år., hvor 18 % viser interesse. Til gengæld viser aldersgruppen 26-40 år med 14 % en moderat interesse for aluminiumsindustrien. I den ældste gruppe ligger interessen på henholdsvis 16 % og 12 % for de to aktiviteter.

Figur III.17 Stedsmæssig interesse

For by/bygd er det omkring 21 % af arbejdsstyrken i bygderne, der viser interesse for de nye aktiviteter. Men det er kun op til 16 % i byerne, som er interesserede. Interessen i byerne er størst for aluminiumsindustrien.

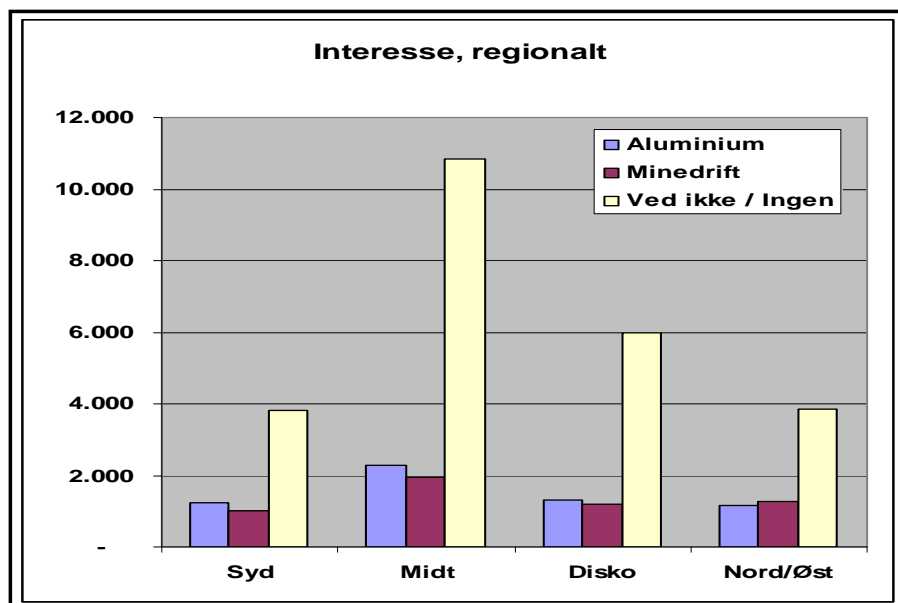
Figur III.18 Køns mæssig interesse

Omkring 22 % af mændene er interesseret i de nye aktiviteter med størst interesse i aluminiumsindustrien. Kun 7 % af kvinderne er interesseret i minedrift og 10 % i aluminiumsindustrien.

Figur III.19 Regional interesse

Regionalt set er interessen for aluminiumsproduktion størst i Sydregionen, hvor godt 20 % af arbejdsstyrken viser interesse, mens interessen for minedrift er størst i Nord/Øst-regionen. Her er det også godt 20 %, der viser interesse. I Midt og Disko regionerne ligger interessen på mellem 13 % og 15 % af arbejdsstyrken.

vi. Og hvad skal man så tro?

Det springende punkt på dette sted er imidlertid i hvilket omfang respondenterne til fulde forstår konsekvenserne af det de giver udtryk for. Om de i besvarelsen eksempelvis har taget højde for om deres eventuelle børn og ægtefæller måtte have et anderledes perspektiv på situationen, og derigennem påvirke beslutningerne.

Netop med henblik på at kunne give et mere fyldestgørende bud på hvor langt tallene holder har der været gennemført en interviewrunde med en række af de personer som har besvaret spørgeskemaerne. Og en nærmere analyse af disse interviews kan – i sammenhæng med nogle af de mere kvalitative dele af spørgeskemaundersøgelsen – bidrage til at bringe lys over situationen.

IV: Meninger om mobilitet

Kortlægning af forandringsprocesserne tager som regel udgangspunkt i det eller de rationaler, som kan kobles sammen med hver enkelt faktor eller en kombination af dem. Og som hovedregel kan man på den baggrund fremkomme med en række generelle sammenhænge, som kan sige noget om de generelle mønstre i forandringsprocesserne.

Ikke sjældent viser det sig imidlertid, at der er tale om væsentlige afvigelser fra de forventede mønstre, og at det kan være en række ”ubestemmelige” faktorer, som i sidste ende kan være udslagsgivende for de valg, der foretages. Og i forhold til planlægning er et af de felter, hvor usikkerheden er særdeles velkendt, valg af bosættelse. Selv om man kan pege på mange gode grunde til at vælge at opretholde eller ændre valg af bosættelse, for eksempel ændringer i indtægtsmuligheder, boligkvalitet, udbud af serviceydelser m.v., så kan andre lige så håndgribelige men vanskeligt kvantificerbare faktorer såsom familierelationer, netværker, tilknytningsforhold og lignende være afgørende for, hvad man vælger.

Øget mobilitet er grundlæggende mulighedsskabende, ikke mindst i relation til den rumlige fordeling af samfundets aktiviteter. Den øgede mobilitet muliggør og forårsager imidlertid også i høj grad ændringer i stedsforestillingerne omkring bosætningen. For mange bliver bostedet i mindre grad det sted, der determinerer ens øvrige daglige rutiner. For andre, derimod, forbliver bostedet stadig basis for en – som regel – uformel (eller uformuleret) stedsbundenhed og stillingtagen til steders attraktion. Forestillingen omkring det at bo bliver således stadig mere kompleks i takt med, at selve bostedet også er blevet mere socialt komplekst, hvilket i sidste ende stiller større krav til planlægningsmyndighederne. Stedet er nemlig ikke kun et sted i fysisk forstand, men også rammen om drømme og følelser, der for nogen kan være helt afgørende for, om tilknytningen til et givet sted har større vægt end de andre rationaler, man i øvrigt kan opføre.

Man kan på den ene side opfatte disse forskelle som noget, der gør sig individuelt gældende for hver enkelt bosætning. Og i forhold til en sådan situation kan det være vanskeligt at inddrage bosætningernes karakteristika i en planlægningsmæssig sammenhæng, fordi hvert enkelt sted ud fra denne opfattelse er unikt, ligesom hver enkelt beslutningstagers afvejning af formelt accepterede rationaler overfor ”sense of place” og herunder ”fornemmelsen for” de sociale relationer er uafhængige i tid og rum.

Man kan på den anden side forsøge at se hvilke mønstre og sammenhænge, der karakteriserer de enkelte bosætninger, og ud fra en klassifikation af steder og faktorer prøve at analysere de mulige sammenhænge, der på den ene side kan eksistere mellem de enkelte faktorer. Og samtidig hermed kan man analysere de kvalitative karakteristika, som dels kommer direkte til udtryk, når man analyserer interviews med personer som repræsenterer henholdsvis høj og lav mobilitet, og dels de modsætningsforhold som fremkommer, når man ser på sammenhængen mellem, hvad der siges, og hvad der gøres.

I anden sammenhæng er det påvist, at netop ”sense of place” og de sociale relationer udgør en fælles ramme for et lokalsamfund som i sidste ende kan være afgørende for, om det er levedygtigt eller ej – om det formår at omstille sig med ændrede krav, og være innovative i forhold til nye udfordringer, eller om lokalsamfundets sammenhængskraft og evne til at reagere er begrænsede. I det omfang det er muligt at identificere disse sammenhænge gives også mulighed for at agere i forhold til forandringerne, og dermed inddrage dem i en planlægningsmæssig sammenhæng, blandt andet ved at fremskrive de mulige forandringer i en langsigtet overordnet sammenhæng.

Det vil føre for vidt i denne analyse at gå ind på de enkelte bosteders karakteristika, og herunder at finde ud af hvad der gør at hver enkelt identificerer et vist tilhørsforhold til stedet eller omgivelserne. Men vi ønsker at nuancere de udsagn som kommer gennem spørgeskemaets faste – nogen ville sige alt for faste – ramme, og herigennem se på om de udsagn som kommer gennem skemaet også bundes i en holdning der holder når man spørger til hvad der gør at en der er udviklet en given holdning til de stillede spørgsmål.

a: At spørge om betingelser for mobilitet

Når man spørger til følelser og relationer gennem et medium som et spørgeskema, uanset det måtte være i papirform, på nettet via en hjemmeside, eller gennem et telefoninterview, så gælder det at det sjældent går "under huden" på respondenterne, og at svarene derfor bliver relativt mekaniske, og sjældent dybtgående reflekterende. For at komme i dybden er det som regel nødvendigt at være i direkte kontakt med personen, dels for at kunne se hvorledes vedkommende reagerer på et givet spørgsmål, og for at kunne spørge i dybden i forhold til de problemer som tages op. Og

Det afgørende i denne sammenhæng er således at opnå en uddybning af nogle af de tendenser der konstateres i den registerbaserede analyse og videre gennem spørgeskemaet. Registerdata kan på den ene side vise i hvilket omfang de befolkningsmæssige forandringer foregår, og herunder vise den rolle mobiliteten spiller i forandringsprocessen. Desuden kan koblingen mellem befolkningsforandringerne og de socioøkonomiske parametre give et indtryk af hvilke socioøkonomiske faktorer der kan påvirke beslutninger om at flytte eller forblive på stedet.

Gennem spørgeskemaet skabes efterfølgende mulighed for at indsamle de individuelle begrundelser der måtte for at forblive eller flytte. Og gennem interviewene skabes en mulighed for at komme til bunds i forståelsen af hvad der måtte være afgørende for en beslutning om at flytte eller at forblive.

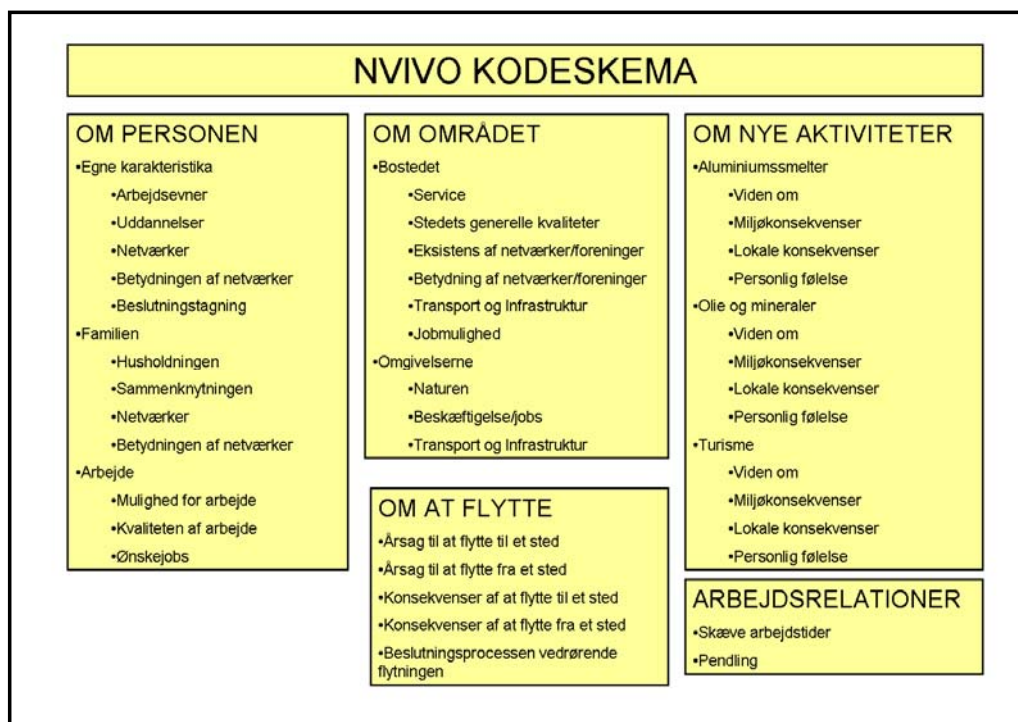
På den kvalitative side ligger fokus således i høj grad på spørgsmålet om tilknytningsforhold, dels gennem de oplevede relationer til familie, slægt og venner, lokalsamfundets liv og sociale strukturer, og dels til stedets rumlige karakteristika såsom landskaber, naturelementer, bebyggelsens karakter og placering. Og sidst, men ikke mindst, graden af bevidsthed om stedstilknytningens betydning for beslutningsprocesserne

I forbindelse med det foregående afsnit har der allerede været fremlagt baggrunden for udformningen af spørgeskemaet, og på mange måder er de gennemførte interviews en forlængelse af skemaerne, idet der tages udgangspunkt i de overordnede problemstillinger som er blevet behandlet dér:

1. Overordnet holdning til mobilitet i forhold til job
2. Grundlæggende vedrørende tilhørsforhold
3. Arbejdets betydning
4. Tidligere erfaringer
5. Levevilkårenes rolle
6. Det nye steds rolle
7. Ansættelsesmæssigt forhold

Alle data til den kvalitative analyse foreligger i form af lydoptagelser af hvert enkelt interview med de udvalgte personer, samt en kortfattet opsamling af hovedpunkterne fra de enkelte interviews. Samtlige optagelser er blevet oversat til dansk/grønlandsk, og derefter lagt ind i NVIVO og kodet med udgangspunkt i ovenstående liste over hovedpunkter. Der er dog undervejs i kodningen tilføjet en del detaljer som er resultatet af interviewarbejdet, idet de enkelte interviewere har bestræbt sig på at klarlægge i hvilket omfang de enkelte respondenter har haft særlige emner på hjertet.

På den baggrund er fremstillet følgende kodeskema med hovedkategorier:

Figur IV.1: Kodeskema for behandling af interviews.

Hvert enkelt interview har været gennemgået systematisk med henblik på identifikation af udsagn i forhold til kodningskategorier. Hvert udsagn – det kan være en enkelt sætning, eller i flere tilfælde en længere kommentar – er blevet markeret, har fået tildelt en eller flere forskellige udsagnskategori, og som det fremgår af følgende oversigt er der i alt blevet registreret udsagnskategorier som i oversigten er karakteriseret som 3385 personreferencer.

Til illustration af hvad der menes med personreferencer kan der gives følgende regnestykke: Hvis en given kategori, for eksempel skæve arbejdstider, er kommenteret af 112 personer vil disse kommentarer tælle som 112 personreferencer. Er spørgsmålet om årsag til at flytte fra et sted er kommenteret af 181 personer tæller de tilsvarende som 181 personreferencer. Og sammenlagt betyder kommentarerne til de to spørgsmål et samlet antal af 293 personreferencer.

Respons på hovedspørgsmål fra interviews									
N1	N2	N3	N4	N5	Personref.	Tekstref.	Gnsn. Ref		
SAMLET ANTAL REFERENCER					3385	4474	1,3		

Tabel IV.1: Samlet oversigt over referencer.

Når der i tabellen anføres et samlet antal af 4474 tekstreferencer hænger det sammen med at der for flere personers vedkommende har været tale om kommentarer til de enkelte problemstillinger i flere forskellige sammenhænge i løbet af interviewene. Og hver selvstændig sammenhæng tæller som en selvstændig tekstreference. Så antallet af tekstreferencer vil således altid være større end antallet af personreferencer, afhængig af hvor mange gange den adspurgte

tager problemstillingen op. Forholdet mellem antallet af personreferencer og antallet af tekstreferencer kan opfattes som et groft mål for hvilken betydning de adspurgte tillægger de enkelte problemstillinger. I hele undersøgelsen er forholdet mellem tekstreferencer og personreferencer 4474 tekstreferencer til 3385 personreferencer, hvilket giver et forholdstal på 1,3. I gennemsnit har cirka hver tredje person været inde på de enkelte spørgsmål mere end 1 gang i løbet af interviewet. I det omfang der er tale om større eller mindre værdier ud for de enkelte spørgsmålskategorier kan det opfattes som en indikation af om de enkelte spørgsmål er af større eller mindre betydning for respondenterne. I nogle tilfælde kan det at man vender tilbage til de samme spørgsmål flere gange bare være udtryk for at man undervejs i interviewene kommer i tanke om noget man glemte at sige tidligere. Men ofte vil det at man ”kommer i tanke” om supplerende ting man vil sige, hænge sammen med at spørgsmålet opfattes som betydningsfuldt.

I de følgende oversigter vil netop spørgsmålet om betydningsfuldhed være omdrejningspunktet, idet præcis hvorledes dette kommer til udtryk må diskuteres i en anden sammenhæng. I forhold til de overordnede spørgsmål rejst i mobilitetsundersøgelsen har blandt andet betydningen af de enkelte faktorer som har været berørt i spørgeskemaundersøgelsen været et væsentligt spørgsmål, som herigennem får en kvantitativ konkretisering.

Arbejdsrelationer

Respons på hovedspørgsmål fra interviews							
N1	N2	N3	N4	N5	Personref.	Tekstref.	Gnsn. Ref
Arbejdsrelationer					1	2	2,0
Hvordan har personen det med at have skæve arbejdstider					14	19	1,4
Hvad er god arbejdsmoral for dig					73	73	1,0
Hverken positive eller negative ting					110	143	1,3
Negative ting ved at have skæve arbejdstider					43	54	1,3
Positive ting ved at have skæve arbejdstider					79	123	1,6
Hvordan har personen det med at pendle					8	11	1,4
Hverken positive eller negative ting ved at pendle					110	146	1,3
Negative ting ved at pendle					39	48	1,2
Positive ting ved at pendle					55	87	1,6
ANTAL REFERENCER					532	706	1,3

Tabel IV.2: Reaktionen på spørgsmål vedrørende betydningen af arbejdsrelationer.

Som diskuteret tidligere spiller spørgsmålet om arbejde – herunder arbejdsrelationer – en stor rolle for både kvinder og mænd. Set i forhold til alle berørte spørgsmål ligger gruppen som helhed imidlertid på gennemsnitsniveauet når det gælder det gennemsnitlige antal referencer per person. De spørgsmål som spiller en relativ stor rolle er i første række de positive forhold, eksempelvis en fremhævelse af de positive ting der gør sig gældende i forhold til såvel skæve arbejdstider som pendling. Og generelt gælder det at der er større interesse for de positive end for de negative aspekter vedrørende arbejdsbetingelserne. Til gengæld figurerer spørgsmålet om arbejdsmoral øjensynlig en beskeden rolle i det samlede billede.

Betydning af flytning

Respons på hovedspørgsmål fra interviews							
N1	N2	N3	N4	N5	Personref.	Tekstref.	Gnsn. Ref
Flytning					25	34	1,4
Årsag til at flytte til et sted					1	1	1,0
Hverken positive eller negative årsager til at flytte					55	83	1,5
Negative årsager til at flytte til					4	4	1,0
Positive årsager til at flytte til					7	7	1,0
Årsag til at flytte væk fra et sted					1	1	1,0
Hverken positive eller negative årsager til at flytte væk					11	13	1,2
Negative årsager til at flytte væk					7	7	1,0
Positive årsager til at flytte væk					0	0	0,0
Beslutningsprocessen for at flytte					55	60	1,1
Konsekvens af flytningen fra det gamle sted					0	0	0,0
Hverken positive eller negative konsekvenser					80	112	1,4
Negative konsekvenser af at flytte væk					9	12	1,3
Positive konsekvenser af at flytte væk					14	15	1,1
Konsekvens af flytningen til det nye sted					1	1	1,0
Hverken positive eller negative konsekvenser					73	217	3,0
Negative konsekvenser af at flytte til det nye sted					7	7	1,0
Positive konsekvenser af at flytte til det nye sted					9	9	1,0
Mulige konsekvenser af at flytte					0	0	0,0
Forholder sig negativt til de mulige konsekvenser					27	27	1,0
Forholder sig neutralt til de mulige konsekvenser					10	11	1,1
Forholder sig positivt til de mulige konsekvenser					42	42	1,0
ANTAL REFERENCER					438	663	1,5

Tabel IV.3: Reaktioner på spørgsmål vedrørende betydningen af flytning.

I forhold til spørgsmålet om mulig flytning ligger det samlede antal referencer et pænt stykke over det gennemsnitlige, og karakteristik handler det om generel interesse, men uden præcis stillingtagen, til en række faktorer. Langt størst interesse vises for konsekvenserne af at flytte til et nyt sted. Hvad kan man forvente sig, hvad findes af sociale rammer, hvorledes tilpasser man sig de nye forhold, o.s.v. – alt sammen i et neutralt, spørgende lys.

Når det gælder konsekvenserne af at flytte fra det gamle sted ligger den generelle interesse høj, men igen uden en præcis stillingtagen til om det måtte være positivt eller negativt. Dog er der klart større interesse for de mulige negative end for de mulige positive konsekvenser af at flytte.

Nye erhvervsaktiviteter

Respons på hovedspørgsmål fra interviews							
N1	N2	N3	N4	N5	Personref.	Tekstref.	Gnsn. Ref
Nye aktiviteter					2	3	1,5
Aluminiums smelteren					34	80	2,4
Kommentarer vedrørende lokale konsekvenser					85	103	1,2
Kommentarer vedrørende miljø konsekvenser					26	30	1,2
Kommentarer vedrørende ønske om arbejde					45	60	1,3
Kommentarer vedr. personlig følelser					82	110	1,3
Viden om aktiviteterne					53	63	1,2
Olje + Mineral udvinding					33	59	1,8
Kommentarer vedrørende lokale konsekvenser					74	81	1,1
Kommentarer vedrørende miljø konsekvenser					13	14	1,1
Kommentarer vedrørende ønske om arbejde					34	40	1,2
Kommentarer vedr. personlig følelser					75	95	1,3
Viden om aktiviteterne					47	53	1,1
Turisme					32	56	1,8
Kommentarer vedrørende lokale konsekvenser					40	44	1,1
Kommentarer vedrørende miljø konsekvenser					0	0	0,0
Kommentarer vedrørende ønske om arbejde					41	48	1,2
Kommentarer vedr. personlig følelser					73	100	1,4
Viden om aktiviteterne					91	137	1,5
ANTAL REFERENCER					880	1176	1,3

Tabel IV.4: Reaktionen på spørgsmål vedrørende betydning af de nye erhvervsaktiviteter

I forhold til de nye aktiviteter er der på de helt overordnede niveauer tale om en markant interesse, i første række for aluminiumsværket, men også i høj grad i relation til olie- og mineraludvinding, samt i forhold til turisme. I forhold til de rejse spørgsmål ligger det gennemsnitlige antal referencer nogenlunde på det samlede gennemsnit, men eksempelvis ligger spørgsmål såsom de miljømæssige konsekvenser af aluminiumsproduktion og olie- og mineraludvinding på et relativt lavt niveau. Og karakteristisk er det at ingen overhovedet forholder sig til de mulige miljømæssige konsekvenser af en øget turisme, selv om der i internationale sammenhænge er særdeles stor fokus på netop dette spørgsmål, ikke mindst i lyset af de mulige klimaændringer og den forventede øgede turismeintensitet.

Det er helt åbentlyst at den offentlige debat omkring aluminiumsværket har været mere intens end de øvrige aktiviteter gennem den senere tid, for i kommentarerne refereres ofte til debatten. Omvendt er det åbentlyst at der har været begrænset diskussion vedrørende de øvrige aktiviteter. Godt nok husker man nogle af diskussionerne, herunder spørgsmålene om de mulige konsekvenser. Men svarene er langt mindre præcise end når det gælder aluminiumsdiskussionen.

Bemærkelsesværdigt er det imidlertid for alle aktiviteterne at præcis viden er ret begrænset. Og dette forhold kommer frem allerede i forbindelse med spørgeskemaet som også havde spørgsmål om kendskab til såvel aluminiumsindustri som til minedrift og olie- og gasudvinding. Oversigterne på næste side giver et godt indtryk af begrænsningerne:

Typiske kommentarer og antal svar		Svar
Ved ikke noget om det / har ingen forestilling		511
Lyder spændende		40
Forurenende		17
Fysisk krævende		14
Farligt		13
Hårdt		12
Vamt		11
Relevant for økonomien		7
Sundhedsfarligt		6
Lyder kedeligt		4
Giver sygdom		3
Grupperede kommentarer, i alt		638
Andre eksempler på udsagn vedrørende Aluminiumsproduktion		
Det sviner og bruger en masse energi - ikke ufarligt		
Da jeg ikke har prøvet det, ved jeg ikke		
En god udvikling for verden. En god arbejdsplads		
Arbejde med varme ting		
En masse nye udfordringer, personlig udvikling		
Må være psykisk hårdt at undvære familie og venner		
En lærerig og god arbejdsplads, fordi det vil gavne det grønlandske samfund		
Et arbejde for mænd		
Kæmpe barakby, mange faciliteter for arbejderne		
Da jeg ikke er interesseret i det, har jeg ingen forestilling		
Kan betyde meget for samfundets udvikling		
Mangler de nødvendige kvalifikationer		
Det er altid spændende at arbejde med ny teknologi		
Døgndrift, hvor arbejderne er på værket i mange måneder ad gangen		
En god arbejdsplads med fremtidsudsigter og god økonomi		
Hårdt fysisk arbejde, lav løn		
Forskellige kulturer, der prøver at forstå hinanden		
Baseliv, væk fra familien		
Skaber mulighed for samfundet		
Passer ikke ind i den grønlandske kultur		
God for Grønlands økonomi		

Tabel IV.5: Typiske kommentarer vedrørende aluminiumsproduktion.

I den øverste del af tabellen er anført de 638 mest hyppigt forekommende kommentarer vedrørende aluminiumsproduktion, og som det fremgår udgør langt det mest hyppige svar at man ikke har noget kendskab til produktionen. I den nederste del af tabellen er vist et tilfældigt udpluk af de øvrige 370 positive såvel som negative kommentarer som i øvrigt har været fremført til spørgsmålet. Som det fremgår, er der tale om en stor variation i svarene, men en gennemgående karakteristik er et relativt stor uvidenhed om hvad aluminiumsproduktion er, og hvad der karakteriserer den moderne aluminiumsindustri.

Helt det samme gør sig gældende i forhold til minedrift. Tabellen på næste side viser eksempler på kommentarer til spørgsmålet om hvad respondenternes forhåndskendskab til minedrift, idet den øverste del af tabellen viser de 618 mest anvendte kommentarer medens den nederste del af tabellen viser et tilfældigt udpluk af de 454 øvrige positive såvel som negative kommentarer til spørgsmålet.

Som det fremgår af de to tabeller er der tale om et relativt stort overlap i typer af kommentarer. For det første ligger de på et generelt niveau, og dernæst afspejler de i højere grad de billeder man får på nethinden gennem gamle film der viser smeltehaller, miner, højovne og lignende tilbage fra 1930'erne og 1950'erne end de afspejler en konkret viden om hvorledes aktiviteterne foregår i praksis.

Typer af kommentarer vedrørende minedrift	
Kommentartyper og antal svar	Svar
Ved ikke noget om det / Ingen forestilling	415
Lyder spændende	88
Hårdt	38
Fysisk krævende	25
Forurenende	17
Farligt	9
Lyder kedeligt	8
Sundhedsfarligt	7
Relevant for økonomien	6
Giver sygdom	3
Varmt	2
Grupperede kommentarer, i alt	618
Andre Eksempler på udsagn vedrørende minedrift	
Et nøgent hul i jorden, ingen tilknyttede bygninger, masser af arbejdsulykker, beskidte arbejdere med et håbløst og fjemt udtryk i øjnene Klaustrofobisk!	
Det er en forfærdelig tanke at udsætte naturen for noget der laver om på naturen og ødelægger den Godt for økonomien	
Masser af sprængninger hvor arbejderne taler meget høj til hinanden	
Masser af naturoplevelser	
Dårligt for helbredet, lang tid væk fra familien	
Computearbejde – robotarbejde	
Jeg tror det vil være svært at have et godt og sundt familieliv	
Jeg får ikke brugt min uddannelse	
Det vil være godt for Grønland og de arbejdsløse	
En lille by / et lille samfund, hvor mange arbejder i perioder	
Krævende, vil gerne prøve det	
Det er måske vigtigt, men ikke noget for mig	
Jeg ved ikke om jeg har kvalifikationerne	
Skal være miljøvenligt, skal bruge grønlandsk arbejdskraft	
Spændende og anderledes – altid åben for nye udfordringer!	
Noget der kan være med til at udvikle landet positivt	
Gode muligheder for at uddanne sig	
Et højt specialiseret felt der forudsætter tværfaglighed	
Larm og støj fra de store maskiner	
Det lyder godt, det gad jeg nok	
Arbejde i tunnel	
En ny kultur vil opstå. En masse folk vil blive tilkaldt, og der er brug for undervisning	

Tabel IV.6: Typer af kommentarer vedrørende minedrift.

Lang hen ad vejen er det helt det samme indtryk man får gennem interviewene. Og for mange af de interviewede gælder det at de selv er meget opmærksomme på den manglende indsigt. Mange fremsatte ønsker om en større informationskampagne, og et gennemgående tema for mange af de unge har været ønsket om at få konkret erfaring med aktiviteterne. Eksempelvis ved at der kunne stilles praktikpladser til rådighed ved et eller flere aluminiumsværker, eksempelvis i Island eller Canada.

Samme erfaring har i øvrigt været gældende for aluminiumsværket Fjardal i Island. På grund af tilstedeværelse af et eksisterende aluminiumsværk i Island, Ísal, var dette et ønske som man var i stand til at imødekomme, og det har utvivlsomt bidraget til at skabe interesse for et fremtidigt job ved værket for unge mennesker i Reykjavik-området, som har været storleverandør af arbejdskraft efter at værket er gået i gang med produktionen.

Respons på hovedspørgsmål fra interviews							
N1	N2	N3	N4	N5	Personref.	Tekstref.	Gnsn. Ref
Området					0	0	0,0
Bostedet					26	33	1,3
Betydning af netværksmulighederne					1	1	1,0
Bostedets netværksmuligheder (Foreninger, kirker, etc.)					4	5	1,3
Jobs					37	51	1,4
Lokale service faciliteter (Hospital, etc.)					0	0	0,0
De lokale faciliteter er dårlige					40	51	1,3
De lokale faciliteter er hverken gode eller dårlige					42	46	1,1
De lokale service faciliteter er gode					50	51	1,0
Stedets generelle kvaliteter					3	3	1,0
Disse ting er dårlige omkring bostedet					25	27	1,1
Disse ting er gode omkring bostedet					28	34	1,2
Disse ting er hverken gode eller dårlige omkring bostedet					27	34	1,3
Transport					1	1	1,0
Omgivelser					7	7	1,0
Jobs					4	4	1,0
Natur					79	83	1,1
Transport					1	1	1,0
<i>ANTAL REFERENCER</i>					375	432	1,2

Tabel IV.7: Reaktionen på spørgsmål vedrørende betydning af det område man bebor

I forhold til spørgsmål om områdets betydning har bekymringerne især været fokuseret på spørgsmål om hvor vidt et nyt område ville kunne tilbyde samme muligheder som det sted man kommer fra. Omvendt har man som udgangspunkt sjældent haft mere præcise forestillinger om hvilke positive tilbud et eventuelt nyt arbejdssted kunne tilbyde. Det spørgsmål som har skabt relativ stor interesse har været spørgsmålet om kvaliteten og variationen af de jobs som det nye sted har kunnet tilbyde. Mange kommer ind på spørgsmålet om de naturtilbud et nyt sted ville kunne komme med, og naturens rolle fremhæves af flere. Men det er typisk ikke et spørgsmål som rejses flere gange i løbet af interviewene.

De personlige relationer

Respons på hovedspørgsmål fra interviews							
N1	N2	N3	N4	N5	Personref.	Tekstref.	Gnsn. Ref
Personen					33	36	1,1
Arbejde					35	69	2,0
Arbejds kvalitet					51	73	1,4
Arbejds mulighed					5	5	1,0
Arbejds muligheder					88	159	1,8
Negative arbejds muligheder					54	62	1,1
Positive arbejds muligheder					20	22	1,1
Ønske job					39	44	1,1
Egne Karakteristika					2	3	1,5
Arbejdsevner					8	10	1,3
Betydning af netværk					20	20	1,0
Hvordan bliver beslutninger omkring personens liv taget					63	79	1,3
Netværk					7	8	1,1
Er ikke medlem af et netværk eller forening					64	66	1,0
Er medlem af et netværk eller en forening					41	60	1,5
Har været medlem af et netværk eller forening					36	47	1,3
Uddannelse					21	31	1,5
Ikke fuldført					52	59	1,1
Uddannelse personen har					67	95	1,4
Uddannelse personen vil have					82	99	1,2
Familien					1	1	1,0
Betydning af netværk					7	8	1,1
Familie begivenhed					108	129	1,2
Husholdning					128	176	1,4
Netværk					125	133	1,1
Sammenknytning					0	0	0,0
Omstændigheder der fjerner sammenknytning i familien					0	0	0,0
Omstændigheder der giver sammenknytning i familien					2	2	1,0
Omstændigheder der hverken giver eller fjerner sammenknytning i					1	1	1,0
ANTAL REFERENCER					1160	1497	1,3

Tabel IV.8: Reaktionen på spørgsmål vedrørende betydning af de personlige relationer

I forhold til de personlige relationer er der mange af spørgsmålene som berører respondenterne, og denne gruppe af spørgsmål udløser klart det største antal referencer. Familierelationer, hushold, familiebegivenheder og netværk er nogle af de spørgsmål som udløser mange svar. Det samme gælder netværk og foreninger, og igen spørgsmål vedrørende arbejds muligheder det nye sted. Der er ingen tvivl om at de personlige relationer i mange situationer vil være afgørende for om et ønske for fremtiden faktisk udløses i handling. Selv om personlige ambitioner og ønsker udtrykkes gennem eksempelvis besvarelse af spørgeskemaet eller gennem et struktureret interview som eksempelvis et telefoninterview, så påvirkes handlingen i praksis af en lang række sociale bånd som skal løses før handlingen kan gennemføres.